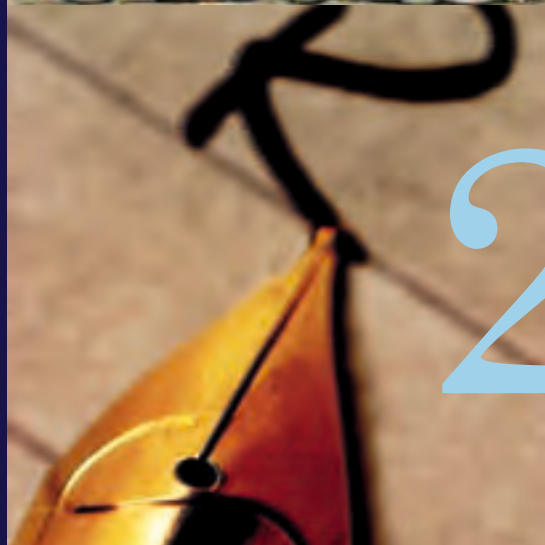

2009 JAARPLAN

Centraal Bureau voor de Statistiek

2009

JAARPLAN

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding en leeswijzer	5
2. Externe ontwikkelingen	7
Belangrijkste ontwikkelingen	7
Nieuwe samenwerkingsprojecten	7
Internationale ontwikkelingen	10
3. Statistisch programma	13
Programmavernieuwing	13
Nieuwe statistiek als gevolg van EU-regelgeving	15
Overige mutaties in het statistische programma	16
4. Methodologie en kwaliteitszorg	19
Hoofdlijnen CBS-onderzoeksprogramma	19
Kwaliteit en kwaliteitszorg	21
5. Procesvernieuwing en IT	23
Programma Generieke Procesdiensten	23
Herontwerp Keten van Economische Statistieken	24
Verandering van het applicatielandschap	25
Gewijzigde IT dienstverlening	25
Consolidatie en uitplaatsing rekencentra	25
6. Bedrijfsvoering	27
Personeel en organisatie (HRM)	27
Financieel beheer en planning & control	28
Huisvesting	28
7. Risicoparagraaf	29

Bijlage A	Programmavernieuwing 2009	31
	Globalisering	31
	Economische structuur en inkomensverdeling	32
	Sociale samenhang	35
	Jongeren	36
	Leefsituatie ouderen	37
	Pensioenaansprakenstatistiek en vergrijzingsmodule	37
	Wijk- en buurtinformatie	38
	Woningmarkt	39
	Veiligheid	40
	Gezondheid	41
	Duurzaamheid	41
	Welzijn	42
	Lange tijdreeksen	43
	Kenniseconomie & productiviteit	43
	Snelle conjunctuurindicatoren	43
	Professionalisering infrastructuur microdatatoegang	43
Bijlage B	Wijzigingen in het lopende programma	44
	Mensen en hun activiteiten	44
	Het bedrijfsleven	46
	De quartaire sector	46
	Economie	47
	Regionale statistieken	48
Bijlage C	Overzicht van de output in 2009	49
Bijlage D	Begroting 2009	68
	Winst en verliesrekening	68
	Toelichting Winst en verliesrekening	68
Bijlage E	Prestatie-indicatoren	71
Bijlage F	Overzicht van gebruikte afkortingen	72

De focus verschuift het
komende jaar naar het
herontwerpen van de
productieprocessen en de
implementatie van de
architecturen en tools

INLEIDING EN LEESWIJZER

Dit Jaarplan 2009 is het eerste dat is gebaseerd op het in 2007 door de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) vastgestelde strategisch meerjarenprogramma 2009-2013. Hoofdstuk 5 in dat strategisch MJP gaat over het statistisch programma voor de komende jaren. Daarin is een aantal terreinen benoemd waarop de programmavernieuwing zich de komende jaren zal concentreren. De uitwerking daarvan voor 2009 vormt de kern van dit jaarplan.

In **hoofdstuk 2** zijn de belangrijkste nationale en internationale ontwikkelingen in de omgeving van het CBS geschetst. Het gaat daarbij om zaken die mede bepalend zijn voor het statistische programma. Vooral internationale ontwikkelingen zijn daarbij van invloed. Geheel in lijn met de bedoelingen van het strategisch meerjarenprogramma wordt binnen Nederland steeds meer met andere organisaties samengewerkt.

De belangrijkste veranderingen in het statistiekprogramma zelf komen in **hoofdstuk 3** aan bod. In de CCS-vergadering van juni 2008 zijn de hoofdlijnen voor de programmavernieuwing vastgesteld. De voorstellen die toen zijn gepresenteerd, zijn uitgewerkt in projectplannen. Op basis van een beoordeling van die projectplannen is een capaciteitsverdeling gemaakt. De concrete voornemens per onderwerp zijn opgenomen in **bijlage A**.

Verder is in hoofdstuk 3 een overzicht opgenomen van de nieuwe statistiekverplichtingen ten gevolge van EU-verordeningen en zijn de belangrijkste wijzigingen in het reguliere programma samengevat. Een uitgebreidere beschrijving daarvan is opgenomen in **bijlage B**.

Bijlage C bevat een volledig overzicht van de output in 2009, voorzien van een kwartaalplanning. De output is waar mogelijk gegroepeerd naar de statistische thema's in de indeling die ook op de CBS-website wordt gehanteerd.

De procesvernieuwing, het gebruik van administratieve bronnen in plaats van eigen waarneming en de ontwikkelingen bij de dataverzameling maken onderzoek naar nieuwe methodologie noodzakelijk. De veranderingen in processen en gebruikte methoden maakt ook een zorgvuldig kwaliteitsbeheer onmisbaar. Deze onderwerpen, methodologie en kwaliteitszorg, komen in **hoofdstuk 4** aan de orde.

De procesvernieuwing zelf, en de daarmee sterk verweven ontwikkelingen op het gebied van IT, zijn in **hoofdstuk 5** aan de orde. Basis voor de vernieuwde processen is uniformering van methoden en te gebruiken tools. De focus verschuift het komende jaar naar het herontwerpen van de productieprocessen en de implementatie van de architecturen en tools. Het raakt uiteindelijk in beginsel alle statistische processen en zal de aanzienlijke efficiencywinst mogelijk moeten maken die in de jaren tot en met 2013 moet worden gerealiseerd.

In **hoofdstuk 6** worden kort enkele voor 2009 relevante ontwikkelingen HRM en Planning en Control besproken.

Hoofdstuk 7 is de risicoparagraaf. In de komende maanden wordt met behulp van een bottom-up procedure een nadere risico-inventarisatie uitgevoerd. Alle managementlagen, vanaf het niveau van taakgroepchefs zullen hierbij worden betrokken. De resultaten van de inventarisatie zullen worden gebruikt als basis voor een framework en afzonderlijk in de CCS worden besproken.

Een samenvatting van de begroting voor 2009 is in **bijlage D** opgenomen en **bijlage E** bevat een overzicht van de prestatie-indicatoren. In **bijlage F** is een uitgebreide lijst van gebruikte afkortingen te vinden.

In 2009 is het CBS cursusleider
voor de jaarlijkse cursussen
Nationale rekeningen en Survey
non-reponse, dit in toerbeurt
met Zweden

EXTERNE ONTWIKKELINGEN

Belangrijkste ontwikkelingen

Nieuwe samenwerkingsprojecten

Externe samenwerking wordt in 2009 verder geïntensiveerd. Met name het onderzoek naar de mogelijkheden van gezamenlijke enquêtering met DNB en onderzoek in samenwerking met de Universiteiten van Maastricht, Rotterdam en Amsterdam naar nieuwe outputmogelijkheden krijgen in 2009 veel aandacht. Daarnaast wordt het Woononderzoek Nederland in 2009 als shared service project in samenwerking met het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu uitgevoerd.

In 2008 is een samenwerkingstraject gestart met het Interprovinciaal Overleg (IPO), waarbij onder meer wordt onderzocht of in IPO-verband gegevens kunnen worden ingekocht en gemeentelijke data aan CBS-gegevens kunnen worden gekoppeld. In 2009 wordt naar vergelijkbare vormen van samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Vereniging voor Statistiek en Onderzoek en het NICIS Instituut gezocht.

Vanaf 2010 wordt in samenwerking met ministerie van Verkeer en Waterstaat het Mobiliteitsonderzoek Nederland (MON) uitgevoerd. Ten opzichte van het huidige MON zal een verschuiving plaatsvinden van schriftelijke (en telefonische) waarneming naar een design primair gebaseerd op Internet-waarneming.

Met de Universiteit Utrecht wordt samengewerkt bij de ontwikkeling van schattingsmethoden bij gebruik van een Mixed-mode waarneming. Met de Universiteit van Hasselt worden stages voor studenten opgezet, wordt een onderzoek uitgevoerd naar methodebreuken en wordt een gezamenlijke literatuurstudie uitgevoerd op het gebied van nieuwe wetenschappelijke statistiek.

Reductie van de administratieve lasten

De door de statistiek veroorzaakte feitelijke administratieve lasten bij het bedrijfsleven, andere overheden en burgers zijn de afgelopen jaren stelselmatig verlaagd door het gebruik van secundaire bronnen uit te breiden. Naast deze feitelijke lastenverlichting heeft het CBS ook acties ondernomen om de perceptie van de administratieve lasten te verbeteren.

In 2008 hebben een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden, waardoor in 2009 de feitelijke administratieve lasten verder worden teruggedrongen. Voor het MKB is een methode ontwikkeld om de korte termijn statistieken voor het midden- en kleinbedrijf op basis van BTW-gegevens van de Belastingdienst samen te stellen en niet langer door primaire waarneming. Deze methode wordt voor een aantal bedrijfstakken in 2009 geïmplementeerd. De ontwikkeling om de waarneming van vacatures meer dan in het verleden via e-waarneming plaats te laten vinden, is afgerond. Een kleine 90% van de

Het Europees Statistisch
Trainingsprogramma (ESTP) richt
zich op het bevorderen van een zo hoog
mogelijk en geharmoniseerd
kwaliteitsniveau van statistici en
statistische output

steekproef wordt nu benaderd via e-waarneming. In 2008 is een methode ontwikkeld voor het samenstellen van productiestatistieken voor huisartsenpraktijken op basis van fiscale data en data van het UWV. In 2009 wordt deze methode ook gebruikt bij de productie van de statistieken over verloskundigen, tandartsen en fysiotherapeuten. Naar verwachting leidt dit in 2010 tot opheffing van de huidige enquêtes onder deze beroepsgroepen.

In het kader van lastenverlichting bij gemeenten wordt in 2009 de Bijzondere Bijstand Financiële Jaarstatistiek voor de laatste maal uitgevraagd. Er is een alternatieve bron beschikbaar, die inmiddels kwalitatief vergelijkbare en snellere informatie bevat. Doel van de laatste uitvraag is het vasthouden van een referentiekader. Daarnaast kunnen gemeenten vanaf het eerste kwartaal van 2009 opgaven van verleende bouwvergunningen en gereedgekomen woningen elektronisch inzenden met behulp van te downloaden vragenlijsten en wordt nagegaan of de benodigde gegevens geautomatiseerd aan gemeentelijke registers kunnen worden ontleend. Tevens wordt onderzocht, of een deel van de gegevens (verleende bouwvergunningen) kan worden ontleend aan een register bij de Belastingdienst. Tot slot wordt met de implementatie van de nieuwbouw van het verwerkingssysteem vastgoed een noodzakelijke verbetering bereikt van de gegevensverzameling en bestandsopbouw van de verleende bouwvergunningen, de woningstatistiek (gereedgekomen woningen) en uiteindelijk het woningvoorraadregister en wordt het aantal vragenlijsten dat gemeenten moeten invullen, teruggebracht van 5 naar 2.

Betere afstemming op nationaal en Europees niveau

In 2009 vindt er een herziening plaats van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI). De herziening houdt verband met het toegenomen belang van activiteiten die vroeger niet of nauwelijks voorkwamen of in restcategorieën werden opgenomen, maar tegenwoordig van groter belang zijn. Deze nieuwe indeling maakt ook deel uit van het nieuwe handelsregister en kan door een bij het CBS ontwikkelde typeermodule ook eenduidiger en efficiënter bij de Kamers van Koophandel worden bepaald. Hierdoor is de nieuwe indeling voor nationaal gebruik beschikbaar. Met deze herziening volgt het CBS een in EU-verband en mondiaal geharmoniseerde herziening van de Standaard Bedrijfsindeling. Alle eenheden in het Algemeen Bedrijvenregister (ABR) worden begin 2009 zowel naar de huidige als naar de nieuwe indeling ingedeeld. Ook de bedrijfstakindeling van de prijs- en productie-indices en de conjunctuurtesten gaat over op de nieuwe SBI.

Het CBS participeert in het project Euro groups register (EGR) als projectleider van het deelproject “Business Use Case Model en Use Cases EGR”. Dit is een Eurostatproject met als doel om de 5000 grootste multinationals in een Europees Register vast te leggen.

Een aantal cultuurstatistieken van het CBS is aan herziening toe. Hiervoor wordt aangesloten bij ontwikkelingen op Europees gebied. In juni 2008 is in EU-verband de working group Culture gestart om de kwaliteit van statistieken op het gebied van cultuur EU-breed te verbeteren en te har-

moniseren. Het CBS gaat hier een actieve rol in spelen. De working group heeft aangegeven in 2009 te willen starten voor een periode van minimaal twee jaar, met aanvullende EU-financiering.

Gevolgen statuswijziging BES eilanden voor de Statistiek

Op 15 december 2010 krijgen de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES-eilanden) een bijzondere status binnen het Nederlandse staatsbestel, enigszins vergelijkbaar met die van een Nederlandse gemeente. Een gevolg van deze statuswijziging is dat het CBS vanaf de transitiedatum een minimaal statistisch programma voor deze eilanden moet gaan samenstellen. Tijdens de overgangsperiode zijn in de Algemene Maatregel van Rijks Bestuur (AMvRB) BES al taken voorzien voor het Nederlandse CBS bij het tijdelijke toezicht op de overheidsfinanciën. Uitgangspunt is dat het CBS Nederlandse Antillen (CBS NA), in samenwerking met CBS NL en de Bank Nederlandse Antillen, cijfers rapporteert over uitgaven, ontvangsten, tekort en schuld aan het College Financieel toezicht. Er is ook een AMvRB voor het tijdelijk financieel toezicht op het land Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint-Maarten. Daarin is voor het CBS een adviserende rol voorzien.

Internationale ontwikkelingen

Een nieuw tijdperk voor het ESS

In 2009 zal het Europees Statistisch Systeem (ESS) met belangrijke vernieuwingen te maken krijgen. Het is het eerste jaar dat de nieuwe European Statistical Governance Advisory Board (ESGAB) van start gaat. Dit is een klein comité met als taak toezicht houden op de invoering van de Europese Praktijkcode voor de statistiek bij Eurostat en het ESS als geheel. Ook de European Statistical Advisory Committee (ESAC), de opvolger van de CEIES, gaat van start. De ESAC is een comité van gebruikers van de Europese Statistiek. Naar verwachting zal ook de herziene 'StatLaw', de verordening betreffende de Europese Statistiek, worden aangenomen door het Europese Parlement en de Raad. Met deze drie ontwikkelingen is de nieuwe 'governance' structuur van het ESS een feit.

Per 1 januari 2009 eindigt het voorzitterschap van DG CBS als voorzitter van de Partnership Group (PG). De PG

functioneert als een dagelijks bestuur van het Statistisch Programma Comité (SPC), het comité waarin de directeuren generaal van de Europese statistiek bureaus zitting hebben. Onder Nederlands voorzitterschap heeft de PG een aantal initiatieven genomen om de statistisch inhoudelijke en managementaspecten van het ESS te verbeteren ("Make the system work better"). Drie high level task forces, 'Statistical Law', 'Statistical challenges' en 'Operational management van het ESS' werkten daarvoor een reeks voorstellen uit. Deze voorstellen zullen in een EU-conferentie in Den Haag op 15 en 16 januari 2009 worden besproken.

Herziening verordening Nationale rekeningen (ESER '95).

In navolging van de herziene System of National Accounts (SNA 2008), waarvan het eerste deel in augustus 2008 door de Statistische Commissie van de Verenigde Naties is goedgekeurd, vindt een revisie van het Europees Systeem

van Rekeningen (ESR) plaats. Het project is eind 2008 gestart. Het concept moet in juni 2009 afgerond zijn. De verordening wordt naar verwachting in 2011 aangenomen door het Europese Parlement en de Europese Raad.

Statistisch werkprogramma Europese Commissie 2009

Het statistisch werkprogramma 2009 van de Europese Commissie geeft de informatiebehoefte als gevolg van de politieke beleidsprioriteiten weer en is een uitwerking van het ontwerp communautair statistisch meerjarenprogramma 2008-2012. De door de Commissie aangegeven prioriteiten in het statistisch werkprogramma worden uitgewerkt in diverse voorstellen voor wet- en regelgeving. Het merendeel van de intensiveringen ligt op het terrein van gezondheid en veiligheid op het werk, voedselveiligheid en platteland ontwikkelingsindicatoren, het meten van discriminatie, energie, klimaatverandering, een duurzaam Europa

en een gemeenschappelijk immigratiebeleid. In dit statistisch programma wordt waar mogelijk geanticipeerd op de nieuwe regelgeving. In de uitwerking van het statistisch programma in hoofdstuk 3 en de bijlagen is dit, waar van toepassing, aangegeven.

Naast de beleidsintensivering, worden eveneens maatregelen voorgesteld in het kader van betere regelgeving (better regulation), herprioritering (balanced prioritisation) en vereenvoudiging (Simplification). Deze maatregelen zijn een rechtstreeks gevolg van de door de Europese Commissie voorgestelde strategie in het kader van de vereenvoudiging en het herschikken van statistische prioriteiten¹, en van het EU actieplan ter vermindering van de administratieve lasten in de Europese Unie. Bij ondermeer Intrastat en SBS is in voorafgaande jaren reeds een begin gemaakt. De eerste effecten hiervan zullen in 2009 zichtbaar en merkbaar zijn.

De uitkomsten van het zogenaamde MEETS (Modernization of European Enterprise and Trade Statistics) programma, dat in 2009 wordt uitgevoerd, moet bijdragen aan enerzijds een hogere efficiëntie in de statistiekproductie en anderzijds een merkbare vermindering van de administratieve lastendruk voor het bedrijfsleven.

Europees Statistisch Trainingsprogramma

Het Europees Statistisch Trainingsprogramma (ESTP) richt zich op het bevorderen van een zo hoog mogelijk en geharmoniseerd kwaliteitsniveau van statistici en statistische output. Dit wordt gedaan door middel van een continu en breed aanbod van cursussen waarin nieuwe methoden, technieken en best practices in tien verschillende onderwerpen worden onderwezen door Europese collega-experts. In 2009 is het CBS cursusleider voor de jaarlijkse cursussen *Nationale rekeningen* en *Survey non-reponse*, dit in toerbeurt

met Zweden. Daarnaast organiseert het CBS samen met Noorwegen de cursus *Statistische metadata*.

Technische assistentieprojecten

De technische assistentie door het CBS concentreert zich op de landen van de Europese Unie, (beoogd) kandidaat-lidstaten en de voormalige en overzeese rijksgdelen. Naast deze regionale afbakening zijn thematische keuzes gemaakt. In 2009 zal de technische assistentie aan Turkije worden gecontinueerd als consortiumspartner in het door de Europese Commissie gefinancierde USST-2 project (Upgrading the Statistical System of Turkey). Daarnaast neemt CBS op het terrein van STS en HICP deel aan het Multi Beneficiary Programme Phare gericht op Roemenië, Kroatië, Bulgarije en Turkije. Van eventuele overige verzoeken wordt per geval beoordeeld of het past binnen het CBS-beleid en of er voldoende capaciteit beschikbaar is.

1. Deze maatregelen zijn uiteengezet in de Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad betreffende de verlichting van de responslast, vereenvoudiging en prioritering op het gebied van communautaire statistieken van 14 november 2006.

De reguliere set van cijfers over
de gezonde levensverwachting
wordt in 2009 uitgebreid met
cijfers over levensverwachting
naar leefstijlkenmerken

STATISTISCH 3 PROGRAMMA

Programmavernieuwing

In november 2007 heeft de CCS het Strategisch Meerjarenprogramma 2009-2013 vastgesteld. Het is vervolgens op 16 mei 2008 in de Ministerraad geaccordeerd. Dit jaarplan is een eerste uitwerking van de in dat nieuwe Meerjarenprogramma vastgestelde uitgangspunten voor de ontwikkeling in het statistisch programma van het CBS.

In het Meerjarenprogramma is een aantal structureel geachte maatschappelijke ontwikkelingen benoemd. De programmavernieuwing, die in het MJP in grote lijnen is beschreven, concentreert zich op die terreinen. De uitwerking in concrete voorstellen voor onderzoek of nieuwe statistiek gebeurt in de opvolgende jaarplannen, waarvan dit Jaarplan 2009 de eerste is. De programmaontwikkeling voor de komende jaren zal zich concentreren rond vier aandachtsgebieden:

- Economische ontwikkelingen
- Sociaaleconomische en maatschappelijke ontwikkelingen
- (Groot)stedelijke problematiek
- Kwaliteit van het bestaan

In de voorgaande jaren was de programmavernieuwing georganiseerd rond een aantal speerpunten. Sommige van die speerpunten zijn afgerond en hebben tot reguliere statistiek geleid. In een aantal gevallen loopt het onderzoek nog

door. Enkele onderwerpen passen ook binnen de hiervoor benoemde aandachtsgebieden en worden binnen dat kader in de komende jaren verder ontwikkeld. In de beschrijvingen van de thema's waarop de procesvernieuwing zich richt, in [bijlage B](#), is dit aangegeven.

In tabel 3.1 zijn de thema's genoemd en is de relatie met de oude speerpunten weergegeven. Daarbij is tevens aangegeven hoeveel capaciteit in 2009 aan de desbetreffende thema's is toegewezen. Een gedeelte van de capaciteit die de afgelopen jaren voor de speerpunten is ingezet, zal benodigd zijn om de ontwikkelde statistiek in het reguliere productieproces te kunnen opnemen. Een ander deel van die capaciteit komt echter beschikbaar voor nieuwe ontwikkeling.

Als uitvloeisel van de omvangrijke 'oud-voor-nieuw' operatie die in de vorige planperiode is uitgevoerd is in het meerjaren formatief kader capaciteit voor nieuwe statistiekontwikkeling voorzien die oploopt tot 176 vte in 2012. In 2009 wordt in totaal 132 vte toegekend aan de programmavernieuwing voortvloeiend uit de speerpunten MJP 2004-2008 en de nieuwe thema's. Hiervan is 39 vte bestemd voor productie van eerder ontwikkelde statistiek en 93 vte voor onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe informatie.

Tabel 3.1 toekenning capaciteit in vte's aan programmavernieuwing 2009

Thema's MJP 2009-2013	Speerpunten MJP 2004-2008	2008	2009
Economische ontwikkelingen			
Globalisering	Int. economische relaties	5,0	10,2
Holdings en intraconcerndiensten	Handel en diensten		2,2
Economische structuur en inkomensverdeling, w.o.			
Loonkostenindex	-		1,0
Sociale dynamiek en uitbreiding arbeidsrekeningen	Sociale dynamiek en uitbreiding arbeidsrekeningen	16,4	14,4
Handel en diensten	} Handel en diensten	11,8	3,3
Nieuwe ontwikkelingen diensteneconomie			1,4
ICT & Overheid	-		2,5
Verdere ontwikkeling prijsstatistieken	Uitbreiding prijs- en volume-informatie	7,5	7,5
Inkomensverdeling	-		0,6
Sociaal -economische en maatschappelijke ontwikkelingen			
Sociale samenhang	-	2,3	5,0
Jongeren	-		0,6
Onderwijs	Geïntegreerde informatie-voorziening onderwijs	7,1	8,0
Leefsituatie ouderen	} Vergrijzing	10,0	3,5
Pensioenaansprakenstatistiek en vergrijzingsmodule			7,0
(Groot)stedelijke problematiek			
Wijk- en buurtinformatie	} Ruimte, wonen en mobiliteit	8,6	10,6
Woningmarkt			2,4
Veiligheid	Rechtsbescherming en veiligheid	6,9	8,0
Kwaliteit van het bestaan			
Gezondheid	Gezondheid, welzijn en zorg	15,0	15,0
Duurzaamheid	-		7,5
Welzijn	-		1,0
	Lange Tijdreeksen	5,0	5,0
	Kenniseconomie en meting en analyse van productiviteit	13,0	6,0
	Snelle conjunctuurindicatoren	3,6	1,5
	Professionalisering microdata infrastructuur	7,8	7,8
Totaal		120,0	132,0

Nieuwe statistiek als gevolg van EU-regelgeving

Als gevolg van (te verwachten) EU-regelgeving start het CBS in 2009 met de ontwikkeling van een aantal nieuwe methoden, indices en tabellen:

- Er wordt een methode ontwikkeld en toegepast om voertuigkilometers te schatten voor personenwagens, vrachtwagens en trekkers. Hiervoor is door Eurostat een Grant toege-kend voor het project verkeersprestaties (Support for Road Traffic Statistics).
- Er worden cijfers aan Eurostat geleverd van de overheidsuitgaven op het tweede niveau van de COFOG (Classification Of the Functions Of Government). Ten behoeve hiervan wordt een database ingericht.
- In het kader van de EDP (Excessive Deficit Procedure) worden jaarlijkse tabellen met overheidsgegevens geleverd, waaronder: inkomsten/uitgaven per sector, belastingen, financiering, balansen conform de internationale richtlijnen voor overheidsrekeningen, alsmede publiceren van de tabellen en metadata op internet.
- In het kader van ESSPROS (European System of integrated Social PROtection Statistics) worden een database gevuld en gegevens over sociale bescherming met inkomsten en uitgaven per regeling aan Eurostat geleverd. Ook worden alle regelingen beschreven naar een aantal kenmerken en wordt de module over “pension beneficiaries” (volumegegevens) en netto sociale uitkeringen uitgewerkt.
- Vanaf 2009 worden diverse huizenprijsindices van door huishoudens aangekochte nieuwe en bestaande woningen aan Eurostat geleverd.
- Op grond van een nieuwe EU-verordening gaat het CBS in 2009 informatie over oppervlakte, werkzame personen en geproduceerde hoeveelheid over bedrijven op het terrein van de Aquacultuur leveren.
- Vanaf 2009 gaat het CBS informatie over het slachten van pluimvee leveren. Tot nu toe bestonden er richtlijnen voor de informatielevering aan de EU over het slachten van dieren, waarbij het slachten van pluimvee niet was meegenomen.
- Op basis van de STS verordening worden indices voor luchttransport, nationale postdiensten, koeriersdiensten en IT-diensten geproduceerd en geleverd. Daarnaast wordt een index over dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatieverstrekking / persagentschappen ontwikkeld en geproduceerd.
- Om te kunnen voldoen aan een verordening betreffende een Europese vacature-enquête moet de informatie over de vraagzijde van de Europese arbeidsmarkt worden verbeterd. Deze verordening legt vanaf 2009 een wettelijke basis onder de nu nog vrijwillige gegevensleveringen per kwartaal aan Eurostat over openstaande vacatures.
- De Europese verordening voor statistieken over onderwijs en levenslang leren legt vanaf 2009 een wettelijke basis onder de periodieke

levering van onderwijsstatistieken: de ge-zamenlijke UNESCO, OESO en Eurostat gegevensuitvraag (UOE-vragenlijst). Daarnaast verplicht de verordening de EU-lidstaten tot nieuwe gegevensleveringen over leren door volwassenen (Enquête Volwasseneneducatie, “Adult Education Survey”). Vanaf 2009 moet volledig aan de UOE-gegevensuitvraag worden voldaan en dat impliceert het opvullen van een aantal witte plekken in de gegevenslevering, die tot op heden is verstrekt. Het gaat daarbij om meer gedetailleerde gegevens over het particuliere onderwijs, over eerstejaars en startkwalificaties in het middelbaar onderwijs, over promovendi en promoties en over voor-schools onderwijs.

- In 2009 wordt een indicator voor ‘Careers of Doctoral Holders’ (CDH Statistics) ontwikkeld om de loopbanen van gepromoveerden in kaart te brengen. Deze gegevens worden tweejaarlijks aan Eurostat geleverd.
- In 2009 wordt een verbeterde methodologie voor de Gender Pay Gap (GPG) indicator ontwikkeld. Jaarlijks worden GPG-cijfers aan Eurostat geleverd.
- Eind 2009 moet duidelijk zijn hoe het CBS denkt tegemoet te komen aan de uitbreiding van de farm structure survey (FSS). De uitbreiding betreft zowel enquêtering onder kleine bedrijven als een uitgebreide vraagstelling over agrarische productiemethoden.
- In 2009 wordt een methode ontwikkeld om meer gedetailleerde statistische informatie te produceren en aan Eurostat te leveren over de commerciële dienstverlening (inclusief investeringen). De commerciële dienstverlening omvat o.a. software uitgeverijen, dienstverlening op het gebied van de informatietechnologie, gegevensverwerking, webhosting e.d., rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening, adviesbureaus voor bedrijfsbeheer, architecten en ingenieurs, reclamewezen en marktonderzoek, arbeidsbemiddeling en personeelswerk.
- Om te kunnen voldoen aan een EU-verordening wordt het huidige Algemene Bedrijvenregister (ABR) uitgebreid met kenmerken op het niveau van de lokale bedrijfseenheid, economische gegevens over de nevenactiviteiten van een onderneming en nagenoeg alle informatie over multinationale ondernemingsgroepen.
- In maart 2007 is door de Europese Unie een richtlijn uitgevaardigd, die de ontsluiting en uitwisseling van ruimtelijke gegevens regelt: INSPIRE (“INfrastructure for SPatial InfoR-mation in Europe”). Het CBS zal de komende jaren een aantal gegevens waarvan het bronhouder of beheerder is, conform deze richtlijn moeten beschrijven en beschikbaar stellen. In 2009 zal metadata voor het Bestand Bodemgebruik conform INSPIRE-richtlijnen worden samengesteld.

Overige mutaties in het statistische programma

Naast de programmavernieuwing en nieuwe statistiek als gevolg van EU-regelgeving wordt er een groot aantal veelal kleine wijzigingen in het statistisch programma doorgevoerd. De noodzaak hiervoor wordt ingegeven door de behoefte om de kwaliteit van de reguliere output in termen van relevantie en actualiteit te handhaven en de doelstellingen verbonden aan de statistiekproductie te realiseren. Deze wijzigingen zijn volledig beschreven in bijlage B, maar de belangrijkste in termen van output worden hieronder kort toegelicht.

Wat betreft de **gezondheidssituatie** van de bevolking wordt voor de waarneming van persoonskenmerken bij wijze van pilot niet langer gebruik gemaakt van de POLS-basisvragenlijst (Permanent Onderzoek Leefsituatie), maar van een nieuw ontworpen basisvragenlijst. Het onderdeel zorggebruik in POLS wordt gereviseerd in overleg met een werkgroep, waarin de belangrijkste nationale gebruikers van deze gegevens participeren. Randvoorwaarde bij deze revisie is, dat tevens kan worden voldaan aan de komende Europese verordening met betrekking tot de levering van enquêtegegevens over zorggebruik. De reguliere set van cijfers over de gezonde levensverwachting wordt in 2009 uitgebreid met cijfers over levensverwachting naar leefstijlkenmerken.

De reguliere structuurinformatie over **omvang en samenstelling van de beroepsbevolking** die op kwartaalbasis beschikbaar komt, wordt in 2009 uitgebreid. Daarnaast worden de maand- en kwartaalcijfers over de werkloze beroepsbevolking kwalitatief verbeterd en worden de eerste uitkomsten over de incidentele loonontwikkeling in het derde kwartaal van 2009 verwacht. Gelet op het belang van betrouwbare informatie over de bevolkingsomvang en samenstelling in de lidstaten van de EU, is in juli 2008 een verordening aangenomen inzake de tienjaarlijkse volks- en woningtellingen in de EU. Het CBS moet hierdoor in 2009 al extra inspanningen verrichten zodat geen extra enquêtering hoeft plaats te vinden, maar op basis van bestaande registers en surveys alle output kan worden samengesteld.

Een belangrijke doelstelling voor 2009 is ook om sneller de eerste **inkomenscijfers** over 2008 te publiceren. Daarnaast komen in september 2009 gedetailleerde inkomensgegevens over 2008 op microniveau beschikbaar ten behoeve van het **Woononderzoek Nederland**.

In 2009 wordt het Onderzoek Gezinsvorming benut voor de analyse van **moeilijk waarneembare samenlevingsvormen**, zoals latrelaties, co-ouderschap en stiefgezinnen, voor een deel in samenwerking met andere partijen.

Op het gebied van **integratie** wordt in 2009 dieper in gegaan op de sociaaleconomische positie van immigranten uit de nieuwe EU-lidstaten uit Centraal en Oost-Europa. Wat betreft de **emigratie** van Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen en Arubanen vindt in 2009 een vergelijking plaats met de zittende bevolking om beter zicht te krijgen op wie er vertrekken en wie er in Nederland blijven.

Volgens planning worden in maart 2009 de eerste resultaten van de **integrale Veiligheidsmonitor** gepubliceerd (op basis van waarneming in het vierde kwartaal 2008). De doelstelling van deze monitor is om alle verzamelde data bij elkaar te brengen en te integreren tot “één cijfer”, zodat een eind komt aan de situatie dat verschillende instanties uiteenlopende cijfers publiceren over hetzelfde verschijnsel.

Op het gebied van **ruimtelijke en sociale mobiliteit** vindt in 2009 een onderzoek plaats naar de sociaal-economische en residentiële veranderingen van bewoners van de 40 aandachtswijken, die door het kabinet zijn aangewezen. Samen met het Planbureau voor de Leefomgeving wordt een artikel samengesteld over de invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op verhuizingen. Ook komt in 2009 meer informatie beschikbaar ten behoeve van de analyse van **verhuisstromen**, waarbij demografische kenmerken wor-

den gecombineerd met diverse sociaal-economische variabelen en woning- en buurtkenmerken.

Eveneens in 2008 zijn met ingang van het verslagjaar 2006 vernieuwde **productiestatistieken** gepubliceerd over **zorginstellingen**, gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ). Als gegevensbronnen zijn hierbij gebruikt de databank met de jaardocumenten Maatschappelijke Verantwoording (MV) en de registratie van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). In 2009 worden daarnaast fiscale data en de Polisadministratie van het UWV als gegevensbronnen ingeschakeld. In 2009 zullen cijfers over de werkgelegenheid per actor (groep van aanbieders) in de **Zorgrekeningen** worden gepubliceerd, nadat in 2008 al experimentele cijfers daarover naar buiten zijn gebracht.

In 2009 wordt gewerkt aan de verdere **verbetering van de kwaliteit van de flashraming van de economische groei**. Streven is dat de bijstellingen van eerste raming tot definitieve raming niet te groot zijn² en niet structureel één richting uitgaan. In 2008 is al een aantal wijzigingen doorgevoerd in het proces van de samenstelling van de

kwartaalrekeningen. De verwachting is dat deze maatregelen leiden tot een reductie van de bijstellingen. In 2009 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de relatie tussen productie en uitvoer Nederlands product te verbeteren en om beter aan te sluiten bij het handelssaldo zoals dat door de statistiek internationale handel gepubliceerd wordt.

In samenwerking met het Onderzoeksinstituut OTB verbonden aan de TU Delft wordt in 2009 onderzocht naar welke aspecten de nieuwe **prijnsindex voor bestaande woningen** (PBK) verder kan worden uitgesplitst, waaronder een fijnere regionale detaillering. Aan Eurostat wordt de informatie geleverd die nodig is om een Europees gecoördineerde huizenprijsindex (HPI) samen te stellen en ten behoeve van de eventuele uitbreiding van de Europees ge-harmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) met de prijsontwikkeling van koopwoningen.

In 2009 wordt de nieuwe **kwartaalconjunctuurenquête** voor het eerst regulier door het CBS uitgevoerd. Deze enquête wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband met de Kamers van Koophandel, VNO-NCW, MKB-Nederland en het Economisch Instituut

Bouwnijverheid. De Kamers van Koophandel financieren de productiewerkzaamheden.

In 2009 levert het CBS op basis van een raamovereenkomst een bijdrage aan de **Provinciemonitor**, waarmee in 2007 is begonnen. De bijdragen betreffen updates van cijfers, de analyse van de resultaten en korte beschrijvende teksten en de publicatie van een (web) artikel op basis van de gegevens in de Provinciemonitor.

Begin 2009 wordt het **Bestand Bodemgebruik 2006** als een digitaal geometrisch bestand gepubliceerd. Ook worden op basis van een in 2008 ontwikkelde methodologie mutatiecijfers vanaf 2000 gepubliceerd.

In 2009 worden de StatLine-tabellen **Kerncijfers Wijken en Buurten** (KWB) en **Regionale Kerncijfers Nederland** (RKN) verder uitgebreid. Veel van de nieuwe informatie is afkomstig vanuit het project Wijk- en buurtinformatie. In het bijzonder worden nieuwe kenmerken toe-gevoegd over de afstanden tot en aanwezigheid en dichtheid van voorzieningen en fenomenen. De uitbreiding van de KWB leidt ook tot verdere uitbreiding van het aantal kenmerken op de website **www.CBSinuwbuurt.nl**.

*2. De prestatie-indicator **afwijking van voorlopige en definitieve cijfers economische groei** is het aantal keer dat de definitieve kwartaalcijfers voor de economische groei van een jaar meer dan 0,75 procentpunt afwijken van de flash-ramingen voor de kwartalen van dat jaar. Voor minstens drie kwartalen van het jaar moet de afwijking minder zijn dan 0,75 procentpunt.*

Eind 2008 is een kader gereed
gekomen voor de meting en
beschrijving van de kwaliteit
van de statistische output
(hiervoor loopt een door
Eurostat gesubsidieerd project)

METHODOLOGIE EN KWALITEITSZORG

Hoofdlijnen CBS-onderzoeksprogramma

De onderliggende drijfveren van het CBS-onderzoeksprogramma zijn het zo effectief en efficiënt mogelijk benutten van registers, en daar waar registers ontbreken of ontoereikend zijn, het zo effectief en efficiënt mogelijk inzetten van aanvullende waarnemingsmodes, zoals websurveys. Het onderzoek naar het gebruik van registers en (mixed-mode) waarneming bepaalt ook deels de vorm van de andere onderzoeksprogramma's, zoals *Throughput* en *Schatten en Methodenbreuken*. Het CBS-onderzoeksprogramma is onderverdeeld in 7 deelprogramma's.

Het onderzoeksprogramma **Registers** heeft tot doel methodologie te ontwikkelen om de zwakke plekken van registers te identificeren, kwantificeren en repareren en secundaire bronnen optimaal te kunnen benutten in het productieproces. In 2009 verschijnt een rapport waarin wordt ingegaan op mogelijkheden om meerdere registers tegelijkertijd in te zetten voor statistiekproductie. Hieraan gerelateerd is het koppelen van bronnen. Het onderzoek daarnaar zal leiden tot een inventarisatie van de meest geschikte koppelmethode voor het CBS. Ook is een rapport over het opsporen en verwerken van uitbijters in registers voorzien. In voorgaande jaren is een lijst met indicatoren voor het meten van de kwaliteit van registers opgesteld. Deze lijst wordt in 2009 aan de praktijk getoetst en zal waar nodig worden verfijnd en bijgesteld.

Het programma **Waarnemingsinnovatie** zet in op het zo efficiënt mogelijk verzamelen van kwalitatief hoogwaardige

gegevens door middel van primaire waarneming en waarneming uit nieuwe bronnen. Hierbij worden verschillende onderzoeksterreinen onderscheiden. Voor persoonswaarneming zal de focus in 2009 liggen op onderzoek ten behoeve van het herontwerp van persoonsenquêtes. Voor bedrijfswaarneming ligt de nadruk op onderzoek naar het responsproces en het al lopende onderzoek naar de bruikbaarheid van digitale vragenlijsten.

Binnen het **Throughput** programma zullen in 2009 onder meer rapporten worden geschreven over nieuwe imputatiemethoden die garanderen dat schattingen voor totalen consistent zijn met eerder geschatte totalen of met totalen verkregen uit registraties. Ook zal onderzoek worden gedaan naar de effecten van mixed-mode waarneming op de controle- en correctie-processen. Daarnaast zullen prototype-softwaretools van nieuwe correctie- en imputatiemethoden worden geëvalueerd. Het macro-gaafmaken gebeurt niet bij iedere statistiek op dezelfde wijze. In 2009 wordt daarom onderzocht of een meer uniforme en breed toepasbare methode beschreven kan worden en of het nuttig is een generiek hulpmiddel te specificeren.

Het programma **Schatten en Methodenbreuken** bestaat uit 3 deelprogramma's: *Schatten*, *Methodenbreuken* en *Ontwerp en analyse van experimenten*. Binnen het deelprogramma Schatten wordt in 2009 onderzoek gedaan naar het gebruik van steekproefdata uit andere domeinen en voorgaande →

Hoofdpijnen CBS-onderzoeksprogramma [←vervolg](#)

perioden om nauwkeurigere schattingen te maken voor gedetailleerde uitsplitsingen. Ook de haalbaarheid van tijdreeksmodellering bij het schatten van maandcijfers op basis van onvolledige BTW-gegevens zal nader worden onderzocht. Binnen het deelproject *Methodenbreuken* worden statistische methoden ontwikkeld die de negatieve effecten van een herontwerp op de continuïteit van opgebouwde reeksen zoveel mogelijk beperken. In het deelprogramma *Ontwerp en analyse van experimenten* worden statistische methoden ontwikkeld voor het ontwerpen en analyseren van veldexperimenten die zijn ingebouwd in bestaande steekproefonderzoeken.

Binnen het onderzoeksprogramma **Meten van de Economie** wordt in 2009 onderzoek gedaan naar de methodologische aspecten van het meten van de productie en productiviteit in de dienstensector. Vragen die hierbij beantwoord dienen te worden zijn: meten we wel wat we denken te meten, en worden kwaliteitsaspecten wel adequaat aan boord genomen? Ook vindt onderzoek plaats op het gebied van prijsindexcijfertheorie.

Binnen het onderzoeksprogramma **Analyse en Output** ligt de nadruk op het geschikt maken van bestaande analysemethoden voor toepassing op het CBS. In het kader van het onder-

Jaarlijks start het CBS acht tot tien statistische audits,
en rondt een vergelijkbaar aantal af.
De audits hebben tot doel om de effectiviteit van
primaire processen en procesketens te beoordelen

zoek naar methoden voor longitudinale analyse zal in 2009 een rapport over duurmodellen verschijnen. Bij seizoenscorrectie is in 2008 een CBS-brede werkgroep van start gegaan met als doel seizoencorrectiemethoden op het CBS meer te uniformeren. Hier zal in 2009 een rapport over verschijnen. Op het gebied van de *Output* ligt de aandacht vooral op onderzoek met betrekking tot datavisualisatie.

Op het gebied van **Procesmethodologie** zal het onderzoek gericht zijn op het uitdiepen van onderwerpen die van belang zijn om de baten van de procesvernieuwing daadwerkelijk

te kunnen realiseren. Er wordt onderzocht in hoeverre het identificeren van standaard verwerkingsfuncties kan bijdragen aan de gewenste standaardisatie. Ook op het gebied van keten-regie is nader onderzoek nodig om het bijsturen van ketenprocessen in de praktijk mogelijk te maken. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van een praktijkvoorbeeld en richt zich op de inrichting van de bijsturing in overeenstemming met de businessarchitectuur. Om ook aan de outputzijde de baten van de procesvernieuwing te realiseren, zal de architectuur aan de outputzijde moeten worden uitgewerkt en vastgelegd in het systeem van architectuurdokumentatie.

Kwaliteit en kwaliteitszorg

Reeds enkele jaren wordt gewerkt aan een systeem voor de **Kwaliteitszorg** van het CBS, waarbij de Kwaliteitsverklaring van het Europese Statistische Systeem en de Europese Praktijkcode voor de Statistiek uitgangspunt zijn. In 2008 is het besluit genomen om het internationaal erkende EFQM Excellence mode te gebruiken bij het kwaliteitssysteem van het CBS. De implementatie hiervan is in 2008 begonnen en wordt in 2009 voortgezet; systematische self-assessments maken hiervan deel uit.

Eind 2008 is een kader gereed gekomen voor de meting en beschrijving van de **kwaliteit van de statistische output** (hiervoor loopt een door Eu-

rostat gesubsidieerd project). Dit kader is gebaseerd op in Europees verband gedefinieerde kwaliteitskenmerken van statistische output en wordt in 2009 op enkele imagobepalende statistieken toegepast.

Op het gebied van **Procesbeheersing** is de aanpak in 2008 aangepast aan de eisen zoals beschreven in het in 2007 gewijzigde Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR). Van de primaire processen is eind 2008 ongeveer de helft op basis van deze aanpak in kaart gebracht en geanalyseerd en waar nodig zijn maatregelen getroffen om de risico's te beheersen. In 2009 volgt de andere helft van de primaire proces-

sen. Ook wordt de conformiteit met de wettelijke vereisten op het gebied van gegevensbescherming bewaakt.

Jaarlijks start het CBS acht tot tien **statistische audits**, en rondt een vergelijkbaar aantal af. De audits hebben tot doel om de effectiviteit van primaire processen en procesketens te beoordelen ten behoeve van de Directeur-Generaal, met het oog op de risico's die het CBS loopt bij statistische eindproducten. Tevens leveren deze audits aanbevelingen op voor verbeteringen ten behoeve van het verantwoordelijke lijnmanagement. Bij de programmering van de audits wordt de nadruk gelegd op imagobepalende statistieken.

In 2009 wordt een systeem
in gebruik genomen waarmee
kortetermijnstatistieken voor
de Detailhandel gedeeltelijk
op basis van BTW-data
worden samengesteld

5 PROCESVERNIEUWING EN IT

Programma Generieke Procesdiensten

In 2006 is een start gemaakt met de uitvoering van een omvangrijk vernieuwingsprogramma (Masterplan Rekenen op Statistiek) gericht op de standaardisatie en rationalisatie van de productieprocessen. De beoogde standaardisatie betreft de gebruikte methoden, processen en hulpmiddelen. Met rationalisatie wordt bedoeld op het hergebruik van beschikbare data waar mogelijk en de betere onderlinge aansluiting van statistieken of stappen in productieprocessen. Achterliggende doelen van het vernieuwingsprogramma zijn een verdergaande lastendrukvermindering door gebruik van administratieve bronnen en registraties, een betere aansluiting bij de ICT-infrastructuur van de andere overheden, efficiencyverhoging binnen de productieprocessen, vermindering van de onderhouds- en beheerslast van IT-systemen en het vergroten van de transparantie en beheersbaarheid van productieprocessen.

Voor de vernieuwing in het kader van het Masterplan, de ontwikkeling en implementatie van generieke diensten en standaard statistische tools, is het Programma Ontwikkeling Generieke Procesdiensten (PGP) opgezet. Het programma was in eerste instantie vooral gericht op de ontwikkeling van de tools en diensten. Sinds 2008 levert PGP ook een bijdrage aan de implementatie ervan bij het (her)ontwerp van statistiekproductieprocessen (de zogenaamde pilot wasprojecten). In 2009 zal het zwaartepunt binnen het vernieuwingsprogramma verder verschuiven naar het - op grotere schaal - herontwerpen van de statistische productieprocessen met maximaal gebruik van de beschikbare generieke diensten en tools. Hiervoor zijn in beide vestigingen multidisciplinaire teams gevormd bestaande uit business- en IT-architecten en methodologen die beschikbaar zijn voor het samenstellen van de benodigde architectuur- en methodedocumenten en het opstellen van een (in principe bindend) advies over de softwaretoolkeuze voor de realisatiefase. De verantwoordelijkheid voor de realisatie van het herontwerp van de productieprocessen ligt bij de statistische divisies zelf. Als gevolg van het ingebruiknemen van de nieuwe generieke tools zal het bestaande applicatielandschap geleidelijk worden afgebouwd en zullen de IT-beheerskosten omlaag gaan.

Begin 2009 is voor elk van de domeinen, Dataverzameling, Data Service Centrum/Meta Service Centrum en Dataverwerking een basispakket van diensten beschikbaar en zijn dienstverleners operationeel die deze diensten aanbieden aan de statistiekmakers. Op basis van de eerste ervaringen bij het gebruik van de generieke diensten zal worden vastgesteld welke functionaliteiten nog ontbreken. In 2009 zullen deze aanvullende functionaliteiten ontwikkeld worden. Daarbij zal de in 2007 ingezette strategie van realisatie door de inzet van standaard software en het laten realiseren daarvan door externe partners worden gecontinueerd.

Wat betreft Dataverzameling leiden concrete pilotprojecten tot de realisatie van efficiency. Deze efficiency wordt bereikt door harmonisatie van processen en systemen, het ontdebellen van activiteiten en het inrichten van een schaalbaar proces van Dataverzameling. Cruciaal daarvoor is de implementatie van het nieuwe CRM-systeem (Customer Relations Management).

Ook worden activiteiten die nu nog decentraal plaatsvinden, binnen het vernieuwde proces van dataverzameling geconcentreerd. De backoffice-activiteiten en de regie (plannen en monitoren) voor het gehele domein van dataverzameling worden bijeen gebracht. Daardoor zal permanent een actueel beeld beschikbaar zijn van de benodigde en beschikbare capaciteit om adequaat te kunnen plannen en bijsturen.

De keuze voor verschillende vormen van dataverzameling (e-kanaal, telefonisch en face to face) wordt bepaald op basis van efficiency en effectiviteit.

Concentratie van de dataverzameling heeft ook tot gevolg dat het CBS zal beschikken over een eenduidig klantbeeld. De feitelijke en de geperceerde lastendruk worden daardoor positief beïnvloed.

Herontwerp Keten van Economische Statistieken

Het programma Herontwerp keten van economische statistieken (HEcS+) heeft als doel om de gehele keten van economische statistieken opnieuw in te richten. Vanwege de omvang is een afzonderlijk programma opgezet, dat doorloopt tot einde 2011.

In 2008 zijn prototypes van enkele nieuwe systemen ontwikkeld. In 2009 worden hiervan productieveries gebouwd en de bijbehorende nieuwe processen in productie genomen. Bij de productie van Nationale Rekeningen van het verslagjaar 2006 wordt de eerste versie van het hulpmiddel genaamd 'dashboard' in gebruik genomen. Tijdens het integratieproces is hierdoor eerder zicht is op een aantal macro-economische variabelen. Dit dashboard wordt in 2009 verder ontwikkeld tot een volwaardig systeem.

In 2008 zijn geslaagde experimenten uitgevoerd met de zogenoemde 'kwartaalmachine'. De kwartaalmachine vereenvoudigt de huidige productiecyclus voor de kwartaal- en jaarramingen van de economische groei. In 2009 vindt de bouw van een productieverie plaats.

Bij de divisie Bedrijfseconomische statistieken is in 2008 nagegaan hoe de sleutelvariabelen van 150 grote

en complexe ondernemingen achteraf consistent gemaakt kunnen worden. In 2009 wordt een pilot uitgevoerd om voor een aantal grote en complexe ondernemingen een groter gebruik te maken van gegevens uit administraties en te komen tot een consistente informatie voor de gehele onderneming. Het aantal ondernemingen zal afhankelijk van de resultaten en de kosten geleidelijk uitgebreid worden.

In 2009 wordt een systeem in gebruik genomen waarmee kortetermijnstatistieken voor de Detailhandel gedeeltelijk op basis van BTW-data worden samengesteld. Dit resulteert in een lastendrukverlichting van ongeveer 100.000 formulieren. Aansluitend wordt in 2009 een systeem ontwikkeld dat omzetramingen voor de jaar- en kwartaalstatistieken nagenoeg *volledig* baseert op BTW-data, aangevuld met primaire waarneming voor de allergrootste ondernemingen. Dit resulteert in een verdere afname van de administratieve lastendruk en zorgt voor efficiencywinst. Naar verwachting zullen ook de omzetramingen voor de maandstatistieken met dit systeem vervaardigd kunnen worden. Doordat het systeem zowel voor de kortetermijnstatistieken (maand en kwartaal) als voor de jaarstatistieken gegevens

oplevert, leidt tot een vermindering van de bijstellingen tussen de opeenvolgende ramingen van economische groei. Afronding van het systeem is voorzien in 2010. Eind 2009 moet een prototype gereed zijn voor de jaar- en kwartaalstatistieken.

Binnen de keten van economische statistieken neemt het gebruik van registers toe. Met het oog hierop wordt in 2009 een project gestart om het koppelen van bestanden op het gebied van bedrijvenregisters effectiever in te richten.

In 2009 wordt gestart met het opzetten van een nieuwe werkwijze voor de productiestatistieken. In deze nieuwe werkwijze worden uiteindelijk zowel de Structural Business Statistics (SBS) als de NR-aanbod- en gebruikgegevens in onderlinge samenhang gemaakt. Begin 2009 wordt een proof of concept opgeleverd. Bij een positief resultaat is de afronding van dit nieuwe proces, met de bijbehorende systemen voorzien in 2010. In 2009 moeten de hierbij behorende vragenlijsten gereed zijn. Deze vragenlijsten zullen beperkter zijn dan de huidige, wat efficiencywinst en een aanzienlijke verlichting van de lastendruk bewerkstelligt.

Verandering van het applicatielandschap

Het huidige applicatielandschap van het CBS is gebaseerd op jarenlange eigen systeemontwikkeling. Vanuit de hiervoor beschreven procesvernieuwing en het gebruik van generieke procesdiensten wordt het huidige applicatielandschap grotendeels vervangen door processen bestaande uit generieke diensten en toepassingen gebaseerd op het gebruik van standaard software uit de markt. Dit impliceert een andere IT-omgeving en een andere manier van werken. De procesvernieuwing moet leiden tot een lagere beheerslast zodra de oude applicaties (“legacy”) gaandeweg zijn vervangen door de nieuwe statistiekcomponenten. Er is een grondige inventarisatie uitgevoerd van het bestaande applicatielandschap en inmiddels is door middel van pilots begonnen met het

herinrichten van enkele applicaties met behulp van de tools die in het kader van het programma PGP ter beschikking zijn gekomen.

In 2009 wordt deze herinrichting sterk geïntensiveerd. Aanpassingen en onderhoud aan bestaande applicaties worden beperkt tot wat absoluut noodzakelijk is om de continuïteit van statistiekleveranties te garanderen en/of om externe toezeggingen te kunnen honoreren. Gedurende enige tijd zal de beheerslast van applicaties nog toenemen, omdat naast bestaande applicaties ook de nieuwe, meer generieke applicaties onderhouden moeten worden. Daarna zal de beheerslast substantieel afnemen als gevolg van de generieke aanpak.

Gewijzigde IT dienstverlening

In de divisie IT Services zijn de kerntaken op het gebied van ICT ondergebracht. Er wordt al enkele jaren toegewerkt naar een andere taak en opstelling van IT Services, rekening houdend met ontwikkelingen in de markt en de veranderende werkwijze van het CBS, als gevolg van het vernieuwingsprogramma en efficiencydoelen. In 2009 wordt verder gewerkt aan de realisatie van het einddoel: IT Services als professionele interne dienstverlener die de verbinding legt tussen de CBS business (“de statistiek”) en de daarvoor benodigde ICT ondersteuning door ITS zelf of de markt. Om dit doel te bereiken worden verdergaande standaardisatie, consolidatie, rationalisatie en procesverbetering doorgevoerd. Dit leidt tot een aanzienlijk kleinere organisatie.

Consolidatie en uitplaatsing rekencentra

In het kader van de verhuizingen naar de nieuwe gebouwen in Leidschenveen (2008) respectievelijk Heerlen (2009) is besloten tot de inrichting van één rekencentrum, op afstand van beide vestigingen in Apeldoorn bij het Kadaster. Daarbij speelt ook de realisatie van voorzieningen voor uitwijk in geval van calamiteiten een belangrijke rol. Het is niet genoeg om uitwijk te regelen voor het gebruik van de centraal opgestelde computerapparatuur, maar er moeten ook noodvoorzieningen getroffen kunnen worden voor de werkplekken. Er moet relatief gemakkelijk uitgeweken kunnen worden naar een ander kantoorgebouw als dat nodig is. Bij de gekozen technische oplossing wordt gebruik gemaakt

van het virtualiseren van zowel servers als desktop PC's. Eind 2008 is deze modernisering van de infrastructuur voor beide vestigingen gerealiseerd; in 2009 vinden de afronding en fine-tuning plaats. Er wordt nagegaan in hoeverre een verdergaande samenwerking met het Kadaster op ICT-gebied kan leiden tot synergievoordelen.

De inrichting van dit nieuwe rekencentrum is gepaard gegaan met een herinrichting en uniformering van de beheerprocessen op het gebied van de ICT-infrastructuur op basis van standaardmethodieken als ITIL. Dit leidt tot een organisatie die meer procesgeoriënteerd is.

Het project ter
invoering van cost management
wordt na vier pilots
in 2008 in 2009 voortgezet

BEDRIJFSVOERING

Personeel en organisatie (HRM)

Het CBS moet de komende jaren een kwaliteitsslag in het primaire proces én ingrijpende efficiencymaatregelen doorvoeren. De organisatie zal daartoe in een aantal gevallen moeten worden aangepast. En de eisen die aan de medewerkers worden gesteld ten aanzien van kwaliteit, vaardigheden en competenties zullen veranderen.

Om de gevolgen hiervan te kunnen opvangen, ligt in 2009 de nadruk op het bevorderen van de interne en externe mobiliteit. De aandacht wordt daarbij vooral gericht op de medewerkers binnen die organisatie-onderdelen, waar overvloedigheid te verwachten is, als de mobiliteit niet tijdig en in voldoende mate gestalte krijgt. Deze medewerkers, die conform de aanduiding uit het Sociaal Flankerend Beleid voor de sector Rijk in de zogenaamde fase 2 verkeren, worden intensief begeleid en ondersteund. Zij kunnen daarbij in aanmerking komen voor een reeks van voorzieningen uit het Sociaal Flankerend Beleid, op het vlak van opleidingen, loopbaanbegeleiding en aan specifieke situaties verbonden financiële tegemoetkomingen.

Het in 2008 bij het CBS ingerichte Centrum voor Personeelsvoorziening (CvP) speelt een belangrijke rol in het transitie-proces van het CBS. Het CvP zal een regisserende en controlerende rol vervullen bij het beschikbaar stellen van instrumenten op het gebied van de instroom, doorstroom en uitstroom van medewerkers. De feitelijke begeleiding van de betrokken medewerkers wordt ingehuurd of ingekocht.

Ook de ontwikkeling van loopbaanpaden vormt een belangrijk onderwerp. Het CBS beschikt over een groot aantal loopbaan-instrumenten. Wat nog ontbreekt is een complete, onderling samenhangende reeks horizontale en verticale loopbaanpaden. Met de invoering van een systeem van brede functiestructuren is in 2008 een belangrijke voorwaarde vervuld voor de verdere ontwikkeling van het loopbaanbeleid.

Andere aandachtspunten voor 2009 zijn de uitwerking van het levensfasebewust personeelsbeleid, de continuering en verdere professionalisering van de lopende Management Development-trajecten (voor het zittende en startende management en voor young potentials), en de verdere invoering van e-HRM.

Financieel beheer en planning & control

Het jaar 2007 is afgesloten met een goedkeurende verklaring en een positieve managementletter van de accountant. Het project ter invoering van **cost management** wordt na vier pilots in 2008 in 2009 voortgezet. Op basis van de ervaringen met de pilots vindt wel eerst een heroriëntatie op de uitgangspunten plaats. Het uiteindelijke doel is te komen tot een kostprijsmodel, dat is gebaseerd op de productenstructuur van het CBS. Dit is een instrument voor de beheersing van kosten. De **projectadministratie** is klaar voor het vastleggen van geplande producten en het volgen van de realisaties daarvan. In 2009 kan dit dus voor het eerst worden benut.

Het kostprijsmodel zal een belangrijk ingrediënt zijn van het te actualiseren besturingsmodel. Het besturingsmodel gaat uit van de besturingsfilosofie van integraal management, wat verder in

het model zal worden gepreciseerd. In 2009 vindt een fundamentele herstructureringslag van de **bedrijfsinformatie** plaats, dit mede als gevolg van het project cost management en de vernieuwde inrichting van de projectadministratie.

De ontwikkeling naar **business control** gaat in 2009 onverminderd door. De controller wordt steeds meer de business partner van de directeur; hij is de linking pin tussen de statistische divisies en de centrale staf voor de bedrijfsvoering.

De **inkoop van goederen en diensten** zal vanuit acht inkoopsegmenten plaats gaan vinden, zoals dat bij de overheid gebruikelijk is. De segmentering is afgestemd op de financiële stromen.

In de **financiële administraties** vinden een aantal rationalisaties plaats. Procesverbetering van de crediteurenadmi-

nistratie is al opgepakt en loopt door in 2009. Voor enkele specifieke financiële diensten wordt naar alternatieven gezocht.

De daling van het aantal primaire waarnemingen bij bedrijven zorgt voor een vermindering van de behoefte aan **handhaving** van de deelname aan de enquêtes. De toename van het *relatieve* belang van een afzonderlijke primaire waarneming zorgt echter voor een stijging. Voor tijdige statistieken van de gevraagde kwaliteit is het immers van groot belang dat bedrijven de gegevens tijdig en correct leveren. Per saldo wordt de handhavingsorganisatie minder omvangrijk.

De **begroting 2009** is met toelichting opgenomen in bijlage D, een overzicht van de **prestatie-indicatoren** en hun streefwaarden voor 2009 is opgenomen in bijlage E.

Huisvesting

De nieuwbouw in Heerlen ligt op schema. De feitelijke verhuizing in Heerlen is rond de zomer in 2009 voorzien. Het gebouw in Heerlen zal worden ingericht volgens hetzelfde inrichtings- en werkplekconcept als in Den Haag. Het rekencentrum dat in het gebouw in Heerlen was gevestigd, is in oktober/november 2008 overgebracht naar Apeldoorn.

RISICOPARAGRAAF

Dataleveranties

De verschuiving van eigen waarneming naar het gebruik van registraties leidt ertoe dat het CBS in toenemende mate afhankelijk is van derden voor het verkrijgen van brongegevens voor de statistiek. Discontinuïteit van de gegevensleveringen door derden en wijzigingen in de informatie die in de registraties is opgenomen, vormen risico's. Om die risico's te beheersen wordt de kwaliteit en inhoud van de gegevensleveringen voortdurend beoordeeld. De bevindingen worden besproken met registerhouders. Voorts wordt via accountmanagement intensief contact onderhouden met de leveranciers en wordt er naar gestreefd deel uit te maken van beheersraden om mee te kunnen praten over de kwaliteit en mogelijke veranderingen in de registers en, waar nodig, tijdig bestuurlijk te kunnen escaleren.

Voor de belangrijkste statistieken zijn terugvalscenario's verkend. Eén van de bevindingen daarbij was dat het overschakelen op alternatieve brongegevens bij het tijdelijk wegvallen van de reguliere gegevensleveringen nagenoeg neerkomt op een volledig herontwerp van het statistisch proces. De kosten en doorlooptijd daarvan zijn alleen te rechtvaardigen als zo goed als zeker is dat de oorspronkelijke bron permanent wegvalt. Bij incidentele, kortdurende uitval van bronnen is het in een aantal gevallen mogelijk een beperkte tijd met modelmatige schattingen te werken.

Eerder is reeds gewezen op het belang voor de Zorgstatistieken van de Landelijke Medische Registratie van de ziekenhuizen in relatie tot de invoering van het systeem van Diagnose Behandeling Combinaties. Hierover bestaat nog steeds geen zekerheid alhoewel er thans constructief overleg plaats vindt met het ministerie van VWS.

Statistisch proces

De procesvernieuwing (zie pagina 25 e.v.) vraagt zowel van IT van de business een aanzienlijke capaciteitsinzet. Door de aandacht die uitgaat naar het ontwerpen en realiseren van nieuwe productieprocessen, en doordat oude en nieuwe processen tijdelijk naast elkaar worden uitgevoerd, ontstaan risico's voor de continuïteit van de productie. Door bij de aansturing de verantwoordelijkheden duidelijk te beleggen, en waar nodig de verantwoordelijkheid voor de continuïteit van de productie en voor de vernieuwing van de processen van elkaar te scheiden, worden de risico's zoveel mogelijk beperkt.

IT

In 2008 is de ICT infrastructuur ingrijpend gewijzigd. Bij de inrichting en ingebruikname van het rekencentrum in Apeldoorn is gebleken dat met name bij de performance en beschikbaarheid van de *storage* tegen grenzen wordt aangelopen van uitbreidbaarheid van de fysieke opstelling. Eén van de maatregelen om de kwetsbaarheid op dit punt te verminderen is door de zogenaamde *tier 3 storage*, de opslag die wordt gebruikt voor de backup, op een aparte lokatie in Apeldoorn onder te brengen. Daarmee is tevens bereikt dat in geval van de (gedeeltelijke) uitval van het rekencentrum, een uitwijkvoorziening beschikbaar is.

Bedrijfsvoering / HRM

In 2009 en volgende jaren moet een aanzienlijke reductie in de personele capaciteit worden gerealiseerd. Niet alleen de feitelijke realisatie, het 'van werk naar werk brengen van medewerkers' maar ook de beheersing van de daaruit voortvloeiende sociale kosten vormen een risico. Met het ministerie van BZK vindt intensief overleg plaats over de kaders waarbinnen de vte-reductie moet worden gerealiseerd en over het maximaal benutten van de mogelijkheden die het sociaal flankerend beleid (SFB) biedt.

... te realiseren van de
gezondheid, het welzijn
en het zorggebruik van de
Nederlandse bevolking

PROGRAMMAVERNIEUWING 2009

I. ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

Globalisering

Globalisering is één van de thema's in het Meerjarenprogramma 2009-2013. Het oude Speerpunt Internationale Economische Relaties (SIER) is binnen dit thema gebracht. Het voorstel is derhalve deels een voortzetting van het oude speerpunt deels nieuwe analyseprojecten.

Projecten 2009. Het project Dynamiek richt zich op de vraag in hoeverre bedrijfskenmerken (naast persoon- en baankenmerken) de loopbanen van werknemers beïnvloeden. De loopbanen worden beschreven in termen van in-, door- en uitstroom van en naar werk door het in de tijd volgen van werknemers bij bedrijven (longitudinale aanpak). Outsourcing en offshoring worden als mogelijke oorzaken van in-, door en uitstroom onderscheiden.

Het project Internationalisering van R&D richt zich op de vraag wat internationalisering van R&D betekent voor de Nederlandse economie en voor de innovatiekracht van Nederland. Binnen dit project wordt structurele en samenhangende informatie over trends in de internationalisering van R&D, en de determinanten en gevolgen ervan (zowel de positieve

als de negatieve) samengesteld. Hierbij wordt voortgebouwd op resultaten van het speerpunt Kenniseconomie en productiviteit.

Internationale handel, internationale investeringen, en de operationele activiteiten van multinationale ondernemingen zijn de belangrijkste indicatoren van globalisering die in hun onderlinge samenhang worden geanalyseerd. Als afhankelijke variabelen wordt gekeken naar variabelen zoals productiviteit, economische groei en arbeidsmarkteffecten. In dit project wordt vooral een betere micro-macro aansluiting nagestreefd met integratiekaders zoals de Nationale Rekeningen, Arbeidsrekeningen, Groeirekeningen, etc. Daarvoor worden ook enkele kleinere deelprojecten uitgevoerd die de kwaliteit van de Nationale Rekeningen verbeteren (nieuwe tabellen Subsectoring, buitenlands bezit en inkomensoverdrachten huishoudens).

Door de koppeling van microdata uit de statistieken van internationale handel aan het ABR, en door koppeling van informatie uit de statistieken van niet-financiële ondernemingen (SFO) worden de internationale oriëntatie van het MKB en de effecten ervan op de Nederlandse economie beter

in kaart gebracht. In dit project wordt nauw samengewerkt met het project MKB Monitor uit het speerpunt Handel & Diensten.

Producten in 2009. De output van de hiervoor genoemde (deel)projecten wordt gepubliceerd op de Dossierpagina Globalisering en in de Internationaliseringsmonitor 2009 (analytische hoofdstukken en tabellensets). Ook worden bijdragen geleverd aan andere CBS-publicaties.

Holdings en intraconcerndiensten

De economische relevantie van multinationals die hun hoofdkantoor in Nederland hebben voor de Nederlandse economie

wordt niet goed zichtbaar gemaakt via de huidige CBS-statistieken. Het meten van de omvang van de dienstverlening van het hoofdkantoor naar de concernonderdelen en tussen de concernonderdelen onderling, de intraconcerndiensten, geeft problemen. Daardoor wordt in de aanbod- en gebruiktabellen van de NR noodgedwongen met vaste verdeelsleutels gewerkt.

In 2009 wordt methodologie ontwikkeld voor consistente waarneming, raming en presentatie van gegevens van grote concerns en intraconcerndiensten, met name R&D. De resultaten worden in 2010 verankerd de reguliere statistiek-productie.

Economische structuur en inkomensverdeling

Loonkostenindex

Er wordt een nieuwe kwartaalindex van de loonkosten ontwikkeld. Hiermee kan worden voorzien in de reële behoefte van gebruikers aan een index voor de totale loonkosten. Deze kan onder meer gebruikt worden voor prijsindexatie. Eind 2009 wordt een reeks indexcijfers van de totale loonkosten over de periode 2006-2009 opgeleverd voor enkele economische activiteiten inclusief methodebeschrijving en programmatuur, met een plan voor inbedding in de reguliere productie vanaf 2010.

Sociale dynamiek en uitbreiding Arbeidsrekeningen

Algemene doelstelling. Doelstelling van het lopende programmavernieuwingsproject Sociale dynamiek en uitbreiding Arbeidsrekeningen is de verbetering van de statistische informatievoorziening over de sociaal-economische levensloop van mensen. Centraal daarbij staat de ontwikkeling van informatie over arbeidsmarktdynamiek in samenhang met onderwijsloopbanen (initieel en post-initieel) en welvaartsveranderingen. Tevens wordt de rol van demografische gebeurtenissen, de gezondheid en maatschappelijke participatie gedurende de sociaaleconomische levensloop in kaart gebracht. Ten behoeve van de informatievoorziening over sociale dynamiek wordt een satelliet Sociale Dynamiek van

het Sociaal Statistisch Bestand ontwikkeld, die de basis gaat vormen voor de reguliere productie van output over sociale dynamiek.

Activiteiten in 2009. Voor 2009 wordt een aantal nieuwe ontwikkelactiviteiten in gang gezet. Zo beschrijven de transitities in het macrostelsel van arbeidsmarktdynamiek ten behoeve van de Arbeidsrekeningen vooralsnog uitsluitend de dynamiek aan de aanbodkant van de arbeidsmarkt. Als uitbreiding daarop wordt in 2009 de mogelijkheid onderzocht de dynamiek aan de vraagzijde, dat wil zeggen de creatie en vernietiging van arbeidsplaatsen, te belichten, bijvoorbeeld door de stromen van vacatures in en uit de vacaturevoorraad in het macro-economische stroomschema op te nemen. Zo ontstaat een consistente beschrijving van de relatie tussen de vraag- en aanbodkant. Daarnaast worden de dynamiekgegevens nader gedetailleerd naar leeftijd, onderwijsniveau en arbeidsduur. Ten slotte wordt een beknopt vooronderzoek gestart naar de mogelijkheden om het dynamiekconcept met interne mobiliteit en het verfijnen van het stroomschema van de arbeidsmarkt uit te breiden.

In 2009 worden tevens twee nieuwe projecten gestart, die moeten leiden tot nieuwe statistische informatie over de relatie tussen arbeidsmarkt- en welvaartsdynamiek en over gezondheid en levensloop. Deze projecten sluiten aan bij

de externe behoefte aan informatie over onder meer inkomensveranderingen bij de overgang van uitkering naar een baan of ondernemerschap, de vermogensontwikkeling van huishoudens en de duur van schuldsituaties en over de rol van gezondheid bij uitkeringsafhankelijkheid, de beroepsloopbaan van mensen en hun welvaartspositie. De projecten volgen uit het kader voor de ontwikkeling van statistische informatie over sociale dynamiek, dat in overleg met de externe klankbordgroep van het programmavernieuwingsproject is opgesteld. In 2009 worden vooronderzoeken uitgevoerd, waarbij de gewenste output en de bruikbaarheid van de beschikbare gegevensbronnen worden vastgesteld.

Producten in 2009. De ontwikkelactiviteiten van de lopende en bovenstaande projecten leveren verspreid over het jaar nieuwe output op in de vorm van tabellen en artikelen over de levensloopeffecten van loopbaanonderbrekingen, de duur van werkloosheid, herinstroom in uitkeringssituaties, de duur van perioden met en zonder werk, de korte- en langetermijneffecten van onderwijs voor de beroepsloopbaan, de loopbaan van voortijdig schoolverlaters, kwaliteit van het werk en voortijdige uitval uit het arbeidsproces, over loonindices en over de dynamiek van bedrijven en de loopbanen van werknemers.

Handel en diensten

Algemene doelstellingen. Het speerpuntprogramma Handel en diensten komt voort uit het meerjarenprogramma 2004-2008. Belangrijkste doel was te bereiken dat het statistiekprogramma van het CBS de economische werkelijkheid goed weerspiegelt. In de werkgelegenheid en in het bruto binnenlands product is de dienstensector veruit dominant, dat moet in de aandacht van statistici voor de dienstensector terug te vinden zijn. Het project speerpuntproject Handel en diensten zoals dat in 2006 is gestart wordt in 2009 afgerond.

Activiteiten in 2009. MKB-monitor; veruit de meeste bedrijven in Nederland behoren tot het midden- en kleinbedrijf. Omdat de economische ontwikkeling van het MKB niet altijd parallel loopt met die van de grote bedrijven is het van belang het MKB afzonderlijk te gaan onderscheiden. In een elektronische kwartaalpublicatie zal vooral kortlopende

informatie over branches in het MKB worden gepresenteerd. Snelle groeiers blijken van vitaal belang voor de economie, onder meer vanwege hun innovativiteit, hun introductie van nieuwe processen en producten in de markt, en hun effect op de banengroei. In 2009 zal worden geanalyseerd hoeveel Nederlandse bedrijven als snelle groeiers kunnen worden gekenschetst, in welke branches ze voorkomen en wat hun kenmerken zijn. Er wordt een internationale vergelijking gemaakt.

Om het zelfstandig ondernemerschap te stimuleren zijn overheidsmaatregelen getroffen om de overstap van werknemer naar ondernemer te vergemakkelijken. Hier-naar is in 2008 onderzoek gedaan. Vanuit het beleid is vervolgens ook de vraag gerezen het omgekeerde verschijnsel te analyseren: ondernemers die de overstap of de stap terug maken naar het werknemerschap. Onderzocht zal worden hoe vaak dit voorkomt, in welke branches en bij welke persoonskenmerken.

Er is behoefte aan meer regionale gegevens over de economische structuur van de branches in de handel en dienstverlening. In het kader van de SBS-verordening heeft het CBS ook een verplichting om jaarlijks deze regionale gegevens aan Eurostat te leveren. Momenteel worden deze gegevens op een vrij grove manier geschat. In 2009 wordt op basis van registerinformatie geaggregeerde structuurinformatie naar COROP-regio en grootteklasse samengesteld voor de zakelijke dienstverlening. In 2010 is uitbreiding naar andere onderdelen van de dienstverlening voorzien.

Nieuwe ontwikkelingen in de diensteneconomie

De huidige productiestatistiek Milieudienstverlening van het CBS beschrijft uitsluitend de particuliere milieudienstverlenende bedrijven (SBI 90). Overheidsinstanties en particuliere bedrijven met een andere hoofdactiviteit vallen buiten deze statistiek. De productiestatistiek Voorbereiding tot recycling (SBI 37) beschrijft de bedrijven die recycling als hoofdactiviteit hebben. Voor het beleid is het van belang om een goede beschrijving te hebben van alle activiteiten op het gebied van milieudienstverlening, ongeacht door wie deze worden uitgeoefend. In het deelproject Milieudienstverlening wordt onderzocht op welke manier de informatie betreffende de mi-

lieudienstverlening op peil kan worden gebracht. Resultaat van dit deelproject is een rapportage over de informatiebehoefte en een schets van verbeterde statistiek over milieu-dienstverlening. Op basis van dit vooronderzoek kan al dan niet besloten worden tot een vervolgproject in 2010.

In 2009 wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd waarin wordt nagegaan of en hoe het mogelijk is om de creatieve industrie af te bakenen en te beschrijven. Van de resultaten zal een rapportage worden opgesteld. Op basis van dit vooronderzoek kan al dan niet besloten worden tot een vervolgproject in 2010. Daarnaast wordt nagegaan of er nog witte vlekken of andere ontwikkelingen in de diensteneconomie zijn waarop het CBS met statistiek zou moeten inspringen. Eventueel kan dat leiden tot vervolgprojecten in 2010, zoals dat ook geldt voor de geplande vooronderzoeken.

ICT & overheid

De snelle ontwikkelingen op het gebied van de ICT in het algemeen, en internet in het bijzonder, hebben een grote invloed op het functioneren van de overheid. Het is van belang dat het CBS met zijn statistieken inspeelt op deze ontwikkelingen.

De baten van dit project zijn, in het algemeen gesteld, dat het CBS zijn klanten (ministeries, planbureaus, universiteiten, de politiek, de media enz.) een beter zicht geeft op de betekenis van ICT voor het functioneren van de Nederlandse overheid. Met betrouwbare cijfers op dit gebied is men beter in staat tot evaluatie van staand beleid, tot het ontwikkelen van nieuw beleid en tot het opstellen van toekomstplannen en prognoses.

Producten in 2009. Het project ICT & Overheid 2009 gaat drie producten opleveren:

Een productieproces Statistieken e-Overheid zal dienen voor het op reguliere basis vervaardigen en onderhouden van statistieken over de ontwikkeling en het functioneren van de e-overheid. Het zal uit 4 deelproducten bestaan:

- een programma van eisen voor het productieproces;
- een beschrijving van het ontwikkelde productieproces;

- een set van enkele statistieken die met het proces vervaardigd zijn;
- een verzameling convenanten met leveranciers van gegevens.

Een Productieproces Statistieken Gebruik Gemeentelijke Diensten zal dienen voor het op reguliere basis vervaardigen en onderhouden van statistieken over de omvang en de manier (bijv. via internet, balie enz.) waarop burgers en bedrijven gebruik maken van een tiental gemeentelijke diensten. Het verzamelen van de data zal zoveel mogelijk geautomatiseerd plaatsvinden. Het zal eveneens uit 4 deelproducten bestaan:

- een programma van eisen voor het productieproces;
- een aansluiting op een extern register voor het selecteren en transporteren van data uit gemeentelijke informatiesystemen naar het CBS;
- een beschrijving van het productieproces;
- enkele (voorbeeld)statistieken die met het proces vervaardigd zijn.

De Voorstudie ICT Rijksoverheid bestaat uit een studie naar de rol van ICT voor de bedrijfsvoering van organisaties binnen de Rijksoverheid. Het rapport moet dienen als leidraad voor statistiekontwikkeling vanaf 2010. Vragen die deze voorstudie moet beantwoorden zijn bijv. welke behoeften er bestaan bij welke partijen aan statistieken omtrent de relatie ICT en Rijksoverheid en hoe laten deze behoeften zich vertalen naar te meten variabelen en indicatoren?

Tal van activiteiten binnen het CBS hebben te maken met de e-overheid. Het is de bedoeling dat bestanden, afkomstig van externe dataleveranciers ten behoeve van werkzaamheden binnen dit speerpunt, op een centrale plek in het CBS binnenkomen zodat ze voor meerdere statistieken kunnen worden ingezet.

Verdere ontwikkeling prijsstatistieken

Algemene doelstelling. Dit thema heeft als doel de statistische informatie over volume- en prijsontwikkelingen te completeren en te verbeteren. Wat betreft volume-informatie liggen er nog lacunes op het gebied van de quartaire sector.

Wat betreft de prijsinformatie blijft de noodzaak bestaan om informatie over prijzen in Nederland uit te breiden en op een begrijpelijke en tevens samenhangende manier te presenteren. Dit om de transparantie en het draagvlak van prijsinformatie te verbeteren.

Nog te ontwikkelen in het kader van de afronding van het “oude” speerpunt. Omdat de externe bronnen waarop de ontwikkelde outputmethoden voor zorg en onderwijs zijn gebaseerd, voortdurend wijzigen, moeten er nieuwe methoden ontwikkeld worden om deze bronnen te kunnen blijven gebruiken. Aanpassing van bestaande outputmethodes is noodzakelijk voor de ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg en ziekenhuiszorg. Daarnaast worden nog volumemethodes en prijsindicatoren ontwikkeld voor o.a. GGD's, jeugdzorg, arbodiensten, handel en transport.

Om het prijzenbericht verder uit te bouwen, wordt in 2009 onderzocht voor welke producten een zinvolle gemiddelde prijs kan worden gepubliceerd. Verder wordt in 2009 een prijsindex voor de hele zakelijke dienstverlening geïmplementeerd.

Activiteiten in 2009 voortvloeiend uit het nieuwe meerjarenprogramma. Het gebruik van internet heeft consequenties voor wat moet worden waargenomen bij de

prijs- en detailhandelstatistieken. Zo is er een grote vraag naar meer statistische informatie over de heterogeniteit van prijsontwikkelingen. In 2009 wordt onderzocht voor welke verkoopkanalen het mogelijk is de consumentenprijsontwikkelingen te berekenen en te publiceren. Ook wordt een samenhangende indicatorenset voor inflatoire druk ontwikkeld en in een visualisatie gepresenteerd. De indicatorenset presenteert variabelen die een relatie hebben met de inflatie zoals gegevens over afzetprijzen, invoerprijzen, loonkosten per eenheid product en monetaire ontwikkelingen.

Producten in 2009 in het kader van het nieuwe MJP

Deze activiteiten leiden tot de volgende producten:

- Een afgerond vooronderzoek naar een publicatie van consumentenprijsindices voor verkoopkanalen.
- Een samenhangende indicatorenset voor inflatoire druk.

Inkomensverdeling

Het in kaart brengen van inkomensverschillen en meer inzicht krijgen in verdelingseffecten van de toeslagen- en heffingssystematiek op de inkomens van huishoudens blijven een punt van aandacht voor het beleid. In 2009 wordt de maatschappelijke behoefte aan informatie op dit terrein verder in kaart gebracht. Er wordt een afgerond onderzoeksrapport opgeleverd met een plan voor verdere uitwerking van dit thema.

II SOCIAALECONOMISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

Sociale samenhang

Algemene doelstelling. Op het gebied van sociale samenhang wil het CBS de beschikbaarheid van data over de participatie van mensen verbeteren. Dit zal deels gebeuren door een beschrijving van beschikbare databronnen. Daaruit zal ook blijken op welke terreinen vooral data ontbreken. Hierbij zal intensief gebruik worden gemaakt van reeds beschikbare informatie in het Sociaal Statistisch Bestand (SSB).

Naast de beschrijving van de omvang van de sociale samenhang – de kwantiteit – wordt ook beoogd om de kwaliteit van de participatie te onderzoeken. Door het meten van het vertrouwen van de burgers in hun onderlinge sociale contacten, in de organisaties en in nationale instellingen. Een tweede kwaliteitsindicator betreft de mate van integratie tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen.

Activiteiten in 2009. Activiteiten die voor 2009 zijn voorzien op het terrein van de omvang en kwaliteit van de sociale samenhang, betreffen het beschrijven van sociale samenhang in internationaal perspectief (onder meer op basis van de Europese enquête naar inkomens en leefsituatie, EU-SILC), het ontwikkelen van een meetlat van sociale samenhang met het doel (groepen) burgers te positioneren op een schaal, onderzoek naar de responsmatrix op persoonsenquêtes als indicator voor sociale samenhang en een onderzoek naar sociale samenhang in buurten en wijken (onder meer op basis van de Veiligheidsmonitor en specifiek onderzoek onder allochtonen).

Daarnaast zal een integratieonderzoek worden opgestart (met het SCP) onder (nieuwe) allochtone bevolkingsgroepen, zoals Polen en Irakezen en vindt onderzoek plaats naar de integratie en inburgering van allochtonen, in relatie tot emancipatie, contactkansen, taalbeheersing en traditionele opvattingen van allochtone bevolkingsgroepen.

Andere activiteiten waaraan in 2009 wordt gewerkt, betreffen: religie, waarden en normen als onderdelen van “gedeelde waarden” (zoals waardebesef en gemeenschapszin); politieke participatie van mannen en vrouwen; stemgedrag in relatie tot arbeidsmarktpositie en tot sociaal kapitaal; participatie en andere gegevens over de leefsituatie van bewoners van verpleeg- en verzorgingshuizen (samen met het SCP); (voor) onderzoek naar de omvang van de “niet-GBA bevolking” (in Nederland verblijvende personen die niet zijn of worden geregistreerd in Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens).

Producten in 2009. De resultaten van genoemde (onderzoeks)projecten worden gepubliceerd in (web)artikelen, nota's, rapporten en StatLine-tabellen.

Jongeren

Het CBS wil de komende jaren de beschikbaarheid van data over jongeren verbeteren. Vooral de combinatie van verschillende databronnen kan de beschikbare informatie uitbreiden en verdiepen. In 2009 wordt de maatschappelijke behoefte aan informatie over jongeren verder in kaart ge-

bracht. In 2009 zal een afgerond onderzoeksrapport opgeleverd worden met een plan voor verdere uitwerking van dit thema.

Onderwijs

Algemene doelstellingen. De doelstelling van het programmavernieuwingsproject Onderwijs is identiek aan het lopende speerpunt Geïntegreerde informatievoorziening onderwijs, te weten de kwaliteit van de statistische informatie over de rol van het onderwijs in de samenleving te verbeteren. Dit gebeurt ten eerste door het samenstellen van longitudinale onderwijsinformatie (stromen en cohorten) met bijzondere aandacht voor demografische en sociaaleconomische kenmerken van leerlingen en hun ouders én de (eerste) bestemming buiten het onderwijs. Dit deelproject omvat outputgerichte analyses op drie gebieden: studievoortgang, leerling-stromen in het secundair onderwijs (waaronder voortijdig schoolverlaten) alsmede de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt. Daarnaast voorziet dit deelproject in het opzetten van een satelliet Onderwijs in het Sociaal Statistisch Bestand, een set van koppelbare en relevante (afgeleide) gegevens uit de onderwijsnummerbestanden en persoonsbestanden van andere statistische thema's. Ten tweede worden in het programmavernieuwingsproject gegevens over de samenhang tussen onderwijsfinanciën en –deelname met elkaar in verband gebracht. Ten derde wordt in het programmavernieuwingsproject aanvullende en meer gedetailleerde informatie over het leren van volwassenen ontwikkeld.

Activiteiten in 2009. Naast uitbreiding van de lopende projecten, wordt de informatie over voortijdige schooluitval van jongeren in 2009 op twee punten verdiept. In de eerste plaats worden de cohorten voortijdig schoolverlaters gevolgd om de terugkeer naar school in kaart te brengen. Daarnaast zal door middel van multivariate analyses onderzoek plaats vinden naar de onderlinge samenhang in achtergrondkenmerken van voortijdig schoolverlaters. Indien de evaluatie van de samenwerkingspilot van het Cito en het CBS tot een structurele samenwerking leidt, kan de Cito Eindtoets Basisonderwijs worden gekoppeld aan de cohortbestanden secundair onderwijs, die binnen het programmavernieuwingsproject worden ontwikkeld. Dit levert aanvullende informatie op over de schoolloopbaan van leerlingen.

Bij de ontwikkeling van statistieken over het leren van volwassenen is voor de informatiebehoefte primair gekeken naar de in EU-verband verplichte “Adult Education Survey” (Enquête Volwasseneneducatie, AES). Uit het daarvoor gehouden proefonderzoek is gebleken dat een deel van de informatie over het leren van volwassenen gebaseerd kan worden op bestaande vragen in de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Daarnaast bleek het mogelijk een aantal vragen toe te voegen aan de EBB. Deze informatie kan jaarlijks beschikbaar komen. Een ander deel kan met vijfjaarlijkse tussenpozen, via aanvullende waarneming, verzameld worden in het kader van de Europese AES, die naar verwachting vanaf 2011 eens in de vijf jaar zal worden gehouden. In de pilotstudie is voor de aanvullende waarneming gewerkt met een papieren vragenlijst. Voor de definitieve AES worden in 2009 de mogelijkheden van aanvullende waarneming via Internet-waarneming onderzocht.

Ook is er veel belangstelling voor de rol van onderwijs in relatie tot economische groei en arbeidsmarktontwikkelingen. Om dit verband te kunnen onderzoeken is een nieuw raamwerk nodig om de gegevens over onderwijsuitgaven te kunnen analyseren. Dit raamwerk wordt in 2009 ontwikkeld. Het zorgt voor een betere macrobeschrijving van de investeringen in onderwijs en maakt relaties met andere onderwijsuitkomsten vanuit dit perspectief mogelijk.

Producten in 2009. De analyse-activiteiten op basis van de onderwijsnummerbestanden leveren output in de vorm van StatLine-tabellen, publicaties in tijdschriften en componenten in het Sociaal Statistisch Bestand. Tevens leveren deze activiteiten output of bouwstenen voor samenwerkingsverbanden met diverse gebruikers. Ook de informatie over het leren van volwassenen leidt tot een dataset en een StatLine-publicatie. Ten slotte worden in 2009 uitkomsten van de statistieken uitgaven per geslaagde en uitgaven aan particulier onderwijs gepubliceerd.

Leefsituatie ouderen

Algemene doelstelling. Op het terrein van ouderen is behoefte aan meer statistische informatie over de leefsituatie, zoals de relatie tussen vergrijzing en ruimte, naar de verdeling van specifieke ouderenvoorzieningen, mobiliteit, arbeidsparticipatie en de vraag naar zorg.

Activiteiten in 2009. In 2009 wordt gestart met de samenstelling van informatie over de leefsituatie van ouderen en de beschrijving van verschuivingen in de welvaartspositie van ouderen als gevolg van vergrijzing.

Producten in 2009. Er komt in 2009 nieuwe informatie beschikbaar over sociale relaties, woonomgeving en zorggebruik door ouderen, evenals over de samenstelling van hun inkomen, koopkracht, bestedingen en vermogen. Deze informatie wordt gepubliceerd in de vorm van StatLine-tabellen, webartikelen, thema-artikelen en externe publicaties.

Pensioenaansprakenstatistiek en vergrijzingsmodule

Algemene doelstelling. In de periode tot 2040 ondergaat de bevolkingsopbouw van Nederland grote veranderingen. Zo stijgt het percentage 65-jarigen of ouder t.o.v. 20-64 jarigen van 24 naar 47 procent. Vergrijzing is echter veel meer dan een demografisch proces. Het heeft grote sociale, economische en ruimtelijke gevolgen. Daarom worden nieuwe statistieken ontwikkeld die inzicht geven in de gevolgen en die aanknopingspunten bieden voor beleid op het terrein van vergrijzing.

Nog te ontwikkelen in het kader van de afronding van het “oude” speerpunt. Binnen de looptijd van het “oude” speerpunt zijn de eerste StatLine tabellen en flankerende publicaties van pensioenaanspraken gepresenteerd. In 2009 wordt deze tabellenset verder uitgebreid met tabellen naar huishoudens, van zelfstandigen, niet-actieven, etc. Ook wordt het aantal onderwerpen uitgebreid op grond van aanvullende waarneming, verwerking en samenwerking met andere CBS-sectoren. Het gaat dan om de 3^e (individuele regelingen) en 4^e (vermogen) pijler, om een aantal ratio's en om pensioenregelingskenmerken.

De belangrijkste gevolgen van vergrijzing zullen inzichtelijk gemaakt worden door uitbreiding van het stelsel van nationale rekeningen met vergrijzingsmodules. Het gaat ondermeer om de effecten op de economie van de veranderende arbeidsmarkt, van verschuivingen in belangrijke financiële stromen tussen sectoren en van macro-economische verschuiving in consumptiepatronen (incl. zorggebruik). De ontwikkeling van vergrijzingsmodules (satellieten) wordt gekenmerkt door (1) de analytische en beleidsmatige inzichten die ze moeten bieden, (2) de aansluiting bij de nomenclatuur van nationale rekeningen en (3) de kwaliteitsverbetering die op grond van integratie in het stelsel van nationale rekeningen bereikt kan worden.

Activiteiten in 2009 in het kader van het nieuwe meerjarenprogramma

- Samenwerken met Netspar, pensioenkoepels, Verbond van Verzekeraars, pensioenfondsen, verzekeraars, SVB, CPB, DNB en ministeries (ondermeer onder de vlag van de klankbordgroep van de pensioenaansprakenstatistiek, maar ook door congresbezoek).
- Samenwerken met stichting Nationaal Pensioenregister (streefdatum 2011) op het terrein van data, concepten en dilemma's.
- Ontwikkelen banksparen (vanaf 2008) in samenwerking met MFO en DNB.
- Samenwerken met grote uitvoerders t.b.v. verbetering waarneming en pilot met digitale uniforme pensioenoverzichten (UPO's).
- Ontwikkelen van micro-imputatie (i.p.v. meso-ophoging) van 2^e pijler pensioenaanspraken met gebruikmaking van registerinformatie over het arbeidsverleden van werknemers. Behalve dat dit leidt tot een verdere kwaliteitsverbetering van de data en publicatiemogelijkheden, kan hiermee een SSB satelliet van pensioenaanspraken ontwikkeld worden.
- Uitbouwen van vergrijzingsmodule naar bijvoorbeeld consumptie, zorggebruik, etc.
- Ontwikkeling van statistiek van gebruik van VUT en prepensioen (samen met SAH en SSB)

Producten in 2009 in het kader van het nieuwe meerjarenprogramma

- Uitgebreide StatLine tabellenset van pensioenaanspraken.
- Microdatasets voor on-site of remote-access gebruik door beleid en wetenschap.
- Begeleidende publicaties bij StatLinetabellen en verdiepende artikelen over dilemma's van de pensioenaansprakenstatistiek.
- Intern (bijdragen aan ondermeer Pensioenmonitor en Leven in Nederland) en extern maatwerk (bijvoorbeeld NEA paper voor Netspar).
- SSB-satelliet van pensioenaanspraken (concept).
- Verschillende vergrijzingsmodules t.b.v. analyse vergrijzingsproblematiek.

III (GROOT)STEDELIJKE PROBLEMATIEK

Wijk- en buurtinformatie

Algemene doelstelling. Omdat door gemeentelijke herindelingen de bestuurlijke eenheden steeds groter worden en de groeiende behoefte aan informatie over de (groot)stedelijke problematiek, neemt de behoefte aan beneden-gemeentelijke informatie, bijvoorbeeld op wijk- en buurniveau, toe. Veel fenomenen, zoals geluidsoverlast en de

bereikbaarheid van voorzieningen, zijn niet gebonden aan bestuurlijke indelingen maar vragen juist om een ruimtelijke invalshoek.

Activiteiten in 2009. Ook in het nieuwe meerjarenprogramma wordt expliciet aandacht gegeven aan de vraag hoe het CBS de komende jaren een meer prominente rol kan spelen bij het voorzien in de informatiebehoefte van gemeenten

en provincies. In 2008 is een samenwerkingstraject gestart met het Interprovinciaal Overleg (IPO), waarbij onder meer onderzocht wordt of in IPO-verband gegevens ingekocht kunnen worden en gemeentelijke data aan CBS-gegevens gekoppeld kunnen worden. Het traject moet leiden tot een raamovereenkomst met de provincies. In die raamovereenkomst wordt gedacht aan de volgende aandachtspunten:

- De bijdrage van het CBS aan de *Provinciemonitor* (zie ook hoofdstuk 2).
- Het samenstellen van *Provincie Op Maat*, afgestemd op de behoeften van de provincies. *Provincie Op Maat* is een nieuwe publicatie, die vergelijkbaar is met *Gemeente Op Maat*. Deze publicatie verschijnt vanaf 2008 eveneens elke twee jaar.
- Het organiseren van bijeenkomsten, waarbij meer bekendheid wordt gegeven aan het CBS en de producten die nu al beschikbaar zijn of als maatwerk kunnen worden samengesteld. Hierbij wordt uitgebreid aandacht gegeven aan de mogelijkheden van StatLine en het Centrum voor Beleidsstatistiek;
- Het afstemmen van formaten en tools;
- Het plaatsen van CBS-data samen met provinciale gegevens in een databank.

In 2009 wordt onderzocht welke hoofdthema's onderscheiden moeten worden om de dynamiek van wijken en buurten in beeld te brengen. Deze thema's maken het ook mogelijk buurtprofielen op te stellen of buurten te typeren of te categoriseren langs verschillende dimensies.

In 2008 is een begin gemaakt met de ontwikkeling van de Postcodestatistiek. Er is vertraging opgetreden door de onduidelijkheid over de mogelijkheden voor het CBS van het publiceren van statistische informatie over postcodes gezien het eigendomsrecht van Cendris op de postcode-indeling. Zodra hierover meer duidelijkheid bestaat zal de verdere ontwikkeling in 2009 ter hand worden genomen.

Er wordt in 2009 ingezet op de verdere ontwikkeling van het Statistisch Bestand Vastgoed. Bij de verdere ontwikkelingen wordt niet alleen gezocht naar aansluiting bij de Basisregistratie Adressen en Gebouwen, maar ook bij andere leveranciers van gegevens.

Met de ontwikkeling van "Vierkantstatistiek" wordt in 2009 begonnen.

Producten in 2009. Het aantal kenmerken van de reguliere StatLine-publicatie Kerncijfers Wijken en Buurten wordt verder uitgebreid. Bij de uitbreiding wordt gedacht aan gegevens over zorg, veiligheid en nabijheid van voorzieningen. Ook het aantal kenmerken op de website "CBS in uw buurt" wordt uitgebreid.

De ontwikkeling van de "adresrug" op het CBS wordt afgerond, een integraal koppelbestand voor statistische informatie aan geografische informatie. Als zodanig wordt de "adresrug" onderdeel van SSB-kern.

In 2009 wordt nog gewerkt aan de laatste vernieuwingen van de statistiek Bevolkingskernen, maar daarnaast vindt de eerste reguliere actualisering plaats.

Met de ontwikkeling van de Nabijheidsstatistiek is in 2008 een begin gemaakt. Deze statistiek wordt in 2009 verder ontwikkeld. De bestaande StatLine-tabel wordt uitgebreid met nieuwe kenmerken. Er zullen ten minste twee (web)artikelen verschijnen over deze statistieken.

Woningmarkt

Algemene doelstelling. Het CBS beoogt meer informatie beschikbaar te stellen die inzicht geeft in het functioneren van de woningmarkt. Financieel-economische aspecten, subsidies en hypotheekrenteaftrek, vraag en aanbod van woningen, de waarde- en prijsontwikkeling van woningen en bouwgrond en de woningmarkt in relatie tot duurzaamheid zijn onderwerpen die het inzicht in de woningmarkt vergroten. De rol van woningcorporaties en hun bijdragen aanijkverbetering is in dit verband ook van belang.

Activiteiten in 2009. In 2009 wordt onderzoek gedaan naar het samenstellen van gegevens over niet-bewoonde woningen en officieel bewoonde recreatiewoningen. Daarnaast wordt nagegaan op welke wijze aanvullende gegevens over kenmerken van de woningen kunnen worden verkregen (zoals bouwjaar, inhoud, vloeroppervlakte, aantal kamers). Daarbij

wordt nadrukkelijk onderzoek gedaan in hoeverre registers van anderen (SYSWOV, DataLand e.a.) bruikbaar zijn.

Verder wordt in 2009 begonnen met fundamenteel nieuw onderzoek, onder meer op het gebied van energiegebruik/energielabels en duurzaam bouwen.

In 2009 wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar gegevens over de financiering van de woningmarkt (hypotheken, woningcorporaties, beleggers e.d.) en grondprijzen met bevindingen over beschikbaarheid van data, de medewerking van berichtgevers en een eerste verkenning van conceptuele en waarnemingstechnische mogelijkheden. Onderdeel hiervan is een onderzoek naar gegevens over woningcorporaties. Woningcorporaties spelen een belangrijke rol op de woningmarkt, omdat een groot deel van de huurwoningen wordt beheerd door corporaties. Corporaties hebben ook een belangrijke rol bij het aanzien van een buurt. Zij spelen daarom ook een grote rol bij stadsvernieuwing en bij het omvormen van aandachtswijken tot prachtwijken.

Producten in 2009

- In 2009 worden cijfers over niet-bewoonde woningen en over officieel bewoonde recreatiewoningen samengesteld.
- In 2009 wordt een onderzoeksrapport samengesteld naar de mogelijkheden gegevens samen te stellen over de financiering van de woningmarkt.
- Nieuwe StatLine tabellen worden samengesteld over kenmerken van woningen.
- In totaal worden minimaal drie (web)artikelen samengesteld.

Veiligheid

In het strategisch meerjarenprogramma van het CBS ligt de focus voor dit onderwerp bij het thema veiligheid jongeren en (groot)stedelijke problematiek.

Nog te ontwikkelen in het kader van de afronding van het “oude” speerpunt. Het oorspronkelijke speerpunt Veiligheid bestaat uit drie deelprojecten. In 2009 kunnen alle oorspronkelijk geplande werkzaamheden worden afgerond en opgeleverd:

- De *SSB-Satelliet Veiligheid (SV)* levert een beschrijving van de strafrechtsketen op, d.w.z. volgtijdelijke beschrijving van het proces opsporing, vervolging en berechting van verdachten en van de tenuitvoerlegging van de sancties. Ook wordt een relatie met slachtofferschap gelegd. In 2009 worden naast de bestaande StatLine-publicaties met gegevens van verdachten, ook de StatLine-publicatie met data van Halt Nederland en de StatLine-publicatie met data van Slachtofferhulp Nederland (SHN) geïmplementeerd.
- De Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) is een shared services project waarin onder andere naar slachtofferschap en veiligheidsbeleving van burgers wordt gevraagd. Door middel van de gegevens en registers die gebruikt worden bij de SSB-Satelliet Veiligheid wordt de VMR verrijkt. De StatLine-publicatie(s) met gebruik van SSB-variabelen en het totaalbestand van de Veiligheidsmonitor Rijk worden in 2009 opgeleverd.
- De *Veiligheidszorgrekeningen (VZR)* geven een samenvangende, consistente en geïntegreerde statistische beschrijving van de geldstromen op het terrein van de veiligheidszorg, die aansluit op het systeem van Nationale Rekeningen en op beleidsvragen. In 2009 worden hierover drie StatLine-tabellen samengesteld.

IV KWALITEIT VAN HET BESTAAN

Gezondheid

Algemene doelstelling. Met de programmavernieuwing op het terrein van Gezondheid beoogt het CBS een volledige en samenhangende statistische beschrijving te realiseren van de gezondheid, het welzijn en het zorggebruik van de Nederlandse bevolking en van de ingezette middelen en prestaties van het zorgsysteem.

Activiteiten in 2009. In 2009 zal in het kader van het Gezondheidsstatistisch Bestand (GSB) met name worden gewerkt aan twee stukken van het zorgterrein, waarvoor nu nog geen registraties worden benut, de geestelijke gezondheidszorg en de medicijnverstrekking. Ook zal naar verwachting in 2009 gestart kunnen worden met de benutting van DBC-gegevens (diagnosebehandelingcombinaties) voor statistieken over de ziekenhuiszorg.

De beschrijving van het terrein van het zorgaanbod nadert zijn voltooiing. In 2009 zullen productiestatistieken worden ontwikkeld voor: praktijken voor huisartsen, medisch specialisten, oefentherapeuten, psychologen, gezondheidscentra, internaten en asielzoekerscentra, MEE-instellingen (de vroegere sociaalpedagogische diensten) en specifiek maatschappelijk werk.

De functionele invalshoek van de statistiek Zorgrekeningen zal worden voltooid. Dat betekent onder meer dat de zorgactiviteiten van mantelzorgers en vrijwilligers worden opgenomen en zo mogelijk gewaardeerd in financiële termen. Verder wordt de in- en uitvoer van zorgdiensten nader belicht en wordt het probleem van interne leveringen tussen zorgaanbieders aangepakt. Daarnaast wordt gestart met het opzetten van een statistiek over de uitgaven aan zorg op persoonsniveau.

Het verrijken van de statistiek Gezonde levensverwachting wordt voortgezet en het in 2008 ontwikkelde voorstel voor een statistiek over de Kwaliteit van leven wordt geïmplementeerd.

De zorggebruik-module binnen de Gezondheidsenquête van het Permanent Onderzoek Leefsituatie wordt in 2009 gereviseerd en de voorbereidingen voor de implementatie van de Europese Gezondheidsenquête (zie ook hoofdstuk 4) vinden voortgang.

Producten in 2009. De belangrijkste te verwachten output in 2009 betreft nieuwe StatLine-tabellen en uitbreiding van bestaande output over:

- Huisartsenzorggebruik op basis van het Landelijk Informatie Netwerk Huisartsen (LINH);
- Perinatale sterfte op basis van bestaande CBS-cijfers en de registraties van Stichting Perinatale Registratie Nederland;
- Exploitatie en personeel Maatschappelijke opvang;
- Exploitatie en personeel van privaat-gefinancierde zorginstellingen;
- Exploitatie en personeel zelfstandigen in de zorg, onder wie huisartsen en medisch specialisten, op basis van fiscale data en UWV-data;
- Zorgrekeningen met mantelzorg, vrijwilligerswerk, in- en uitvoer, uitsplitsing uitgaven naar leeftijd en geslacht, uitsplitsing Arbeidsmodule naar beroep;
- Gezonde levensverwachting.

Het onderwerp “Kwaliteit van leven” en de herziene module Zorggebruik worden in het Permanent Onderzoek Leefsituatie geïmplementeerd.

In 2009 verschijnt de vijfde editie van *Gezondheid en zorg in Cijfers*, met daarin 6 of 7 artikelen over uiteenlopende onderwerpen, met een nadruk op de nieuw ontwikkelde statistieken.

Duurzaamheid

Algemene doelstelling. Duurzaamheid wint aan belang. Zowel op nationaal als Europees niveau worden duurzaamheidsstrategieën opgesteld en indicatoren uitgewerkt. Onder

de noemer duurzaamheid worden statistieken ontwikkeld die informatie verschaffen over de houdbaarheid van onze samenleving. Anders gezegd, het gaat om de ontwikkeling van nieuwe datasets die aangeven of toekomstige generaties hun welvaartsdoelen kunnen bereiken. Centraal hierbij staat de vraag of in het heden gemaakte keuzes de ontwikkelingskansen voor toekomstige generaties nadelig beïnvloeden.

Activiteiten in 2009. In navolging van de aanbevelingen van de economische theorie, internationale statistische werkgroepen (onder andere de Working Group of Statistics of Sustainable Development) en conform de aanpak van de “Monitor Duurzaam Nederland” (een samenwerkingsverband tussen de planbureaus en het CBS) is gekozen voor de “kapitaalbenadering”. In dit theoretische kader wordt ervan uitgegaan dat de welvaartsdoelen van een generatie worden gehaald door verschillende hulpbronnen (oftewel “kapitaal”) in te zetten. Er is dus pas sprake van duurzame ontwikkeling als de volgende generatie voldoende kapitaal heeft om in haar behoeften te voorzien. In de praktijk worden vier kapitaaltvormen onderscheiden (Economisch, Menselijk, Natuurlijk en Sociaal Kapitaal). Voor de lange termijn (2013) is het doel het ontwikkelen van nieuwe statistieken in deze kapitaaldomeinen.

Het project biedt tevens de mogelijkheid om de thema’s duurzaamheid, welvaart en welzijn in een geïntegreerde statistisch systeem te bundelen en zo de ontwikkeling van de maatschappij, in brede zin, te kunnen analyseren. Met het oog hierop zal worden gewerkt aan een geïntegreerde indicatorenset over duurzaamheid, welvaart en welzijn waarvoor lange tijdreeksen worden samengesteld.

Producten in 2009 in het kader van het nieuwe MJP.

Concreet zal in 2009 het volgende gerealiseerd worden:

- Een prototype dashboard dat de verschillende duurzaam-

heidsindicatoren in een geïntegreerd kader samenbrengt.

- Publicatie van de “Monitor Duurzaam Nederland”.
- Op het gebied van Natuurlijk Kapitaal worden de volgende milieustatistieken en milieurekeningen ontwikkeld: Energiegebruik naar huishoudenstypes en bedrijfstypes, een gekoppelde dataset op basis van paneldata voor de relatie tussen productiviteit en vervuiling, materiaalstroomrekeningen, milieusectorrekeningen, fysieke rekeningen, climate change accounts, een milieubeleidsmodule en een lange tijdreeks energieverbruik.
- Voor Menselijk en Sociaal Kapitaal zal in relatie met het thema sociale samenhang met behulp van pilotstudies een experimentele kapitaalbalans worden opgesteld.

Welzijn

Algemene doelstelling. De statistische informatie over het (subjectief) welzijn van de bevolking (de “kwaliteit van het bestaan”) dient de komende jaren te worden uitgebreid. Ook internationaal groeit de behoefte aan betere indicatoren over het meten van maatschappelijke vooruitgang naast de traditionele maatstaf voor economische groei, het Bruto Binnenlands Product. Het gaat hierbij met name om het in kaart brengen van de beleving van de leefsituatie van mensen, van de effecten van het overheidsbeleid en van de waardering voor de publieke dienstverlening.

Activiteiten in 2009. In 2009 worden activiteiten uitgevoerd, welke tot doel hebben het uitwerken van de maatschappelijke behoefte aan informatie op dit terrein en het in kaart brengen van nieuwe toekomstige CBS-producten.

Producten in 2009. In 2009 zal een onderzoeksrapport worden opgeleverd met een plan voor de verdere uitwerking van dit thema in de komende jaren.

V AFRONDING OUDE SPEERPUNTEN

Lange tijdreeksen

De activiteiten in het kader van het speerpunt lange tijdreeksen zijn opgenomen in de reguliere productie. Als ontwikkelproject is het hiermee afgerond. De aan dit onderdeel toegekende capaciteit is volledig in de productie opgenomen.

Kenniseconomie & productiviteit

Het speerpunt Kenniseconomie & productiviteit wordt in 2008 afgerond en overgedragen aan de reguliere productie. Het hoofdproduct is een groep nieuwe statistieken over de kennis-economie (ramingen van de uitgaven aan ICT, R&D, bedrijfsopleidingen, overige immateriële activa), niet-financiële balansen en kenmerken van arbeid die worden opgenomen in de (ook nieuwe) productiviteitsrekeningen. De genoemde statistieken worden echter ook als zelf-standige producten gepubliceerd. De productiviteitsrekeningen dienen onder meer om beleidsmakers te tonen in hoeverre de doelstellingen van de Lissabon agenda (kunnen) worden gehaald.

Binnen dit speerpunt is de productiviteitsgroei van de Nederlandse economie gekwantificeerd met behulp van de methodiek van de groeirekeningen. Hiermee kan worden nagegaan in welke mate economische groei wordt verklaard door een toename van productiefactoren, dan wel door een groei van de productiviteit. Wat de productiviteit betreft kan arbeidsproductiviteit, kapitaalproductiviteit en – het gecombineerde van deze beide – de multifactorproductiviteit worden onderscheiden. Hierover wordt gepubliceerd in de jaarlijkse publicatie ‘De Nederlandse groeirekeningen’.

In 2008 zijn ook StatLine publicaties verschenen over elektronische dienstverlening door gemeentelijke overheden in het kader van onderzoek naar innovaties bij overheden. Verder is een begin gemaakt met nieuwe statistieken over bio- en nanotechnologie.

Nationaal (CPB, Universiteit Maastricht) en internationaal (OESO en Eurostat) zijn diverse samenwerkingsverbanden aangegaan die nieuwe inzichten hebben opgeleverd over productiviteitsverschillen op micro-niveau. Alle rapporten en artikelen die hierbij zijn ontstaan zijn in de loop van 2008 beschikbaar gesteld via de website van het CBS (Dossierpagina Productiviteit en Kenniseconomie).

Snelle conjunctuurindicatoren

De focus van dit thema lag aanvankelijk op versnelling van de conjunctuurstatistieken, waarvoor enkele onderzoeken zijn gedaan die hebben geleid tot versnelling (prijsindex nieuwbouwwoningen) dan wel tot een methode die kan worden toegepast als cijfers niet op tijd voor de flash-raming beschikbaar zijn (maandenquête bouwnijverheid). Het accent is daarna verschoven naar verbreding en verdieping van conjunctuurstatistieken. Er is onderzoek verricht naar de meest kansrijke aanpak voor het opzetten van een maandproductie-index voor de commerciële diensten en naar het opzetten van een korte termijn (kwartaal)voor-raadindex. Tevens zijn visualisaties van de economische conjunctuur-indicatoren ontwikkeld die in 2009 in productie genomen worden als onderdeel van het conjunctuurbericht.

In aansluiting op verricht onderzoek wordt een aanpak uitgewerkt om de maandproductie-index diensten met behulp van registerinformatie samen te stellen. Als de resultaten van lopend onderzoek succesvol zijn, wordt in 2009 de korte termijn voorraadindex in productie genomen.

Professionalisering infrastructuur microdatatoegang

Het CBS heeft stappen gezet om de toegang tot CBS-microgegevens te vergemakkelijken. De bestaande mogelijkheden voor het on site werken bij het CBS zijn gestroomlijnd en daarnaast is de voorziening voor remote access in productie gebracht. De dienstverlening ten aanzien van het beschikbaar stellen van microdata maakt inmiddels onderdeel uit van het reguliere werkprogramma.

In de komende periode wordt de catalogus voor bedrijfseconomische statistieken verder aangevuld en worden nog ontbrekende microbestanden geïnventariseerd en ontsloten in de catalogus met microdatabestanden voor externe onderzoekers. Verder wordt een methodiek ontwikkeld om uit bestaande microdata beveiligde en *public use* databestanden te maken. Ten slotte wordt er een dataknooppunt ontwikkeld voor wetenschappelijk en beleidsmatig microdata-onderzoek. Hierbij kunnen onderzoekers kennis en materiaal delen voor wetenschappelijk onderzoek.

BIJLAGE

WIJZIGINGEN IN HET LOPENDE PROGRAMMA

In deze bijlage zijn de veranderingen beschreven die in 2009 zijn voorzien. Het is een opsomming aan de hand van de statistische thema's waaruit het CBS-werkprogramma is opgebouwd. Deze veranderingen vloeien voort uit het realiseren van de doelstellingen verbonden aan de statistiekproductie van het CBS, te weten vermindering van de lastendruk voor berichtgevers, verhoging van de efficiency, verbetering van de kwaliteitsborging en onderhoud dat voortvloeit uit wijzigingen in externe databronnen en daarmee noodzakelijke aanpassingen van methoden en technieken.

Mensen en hun activiteiten

Als onderdeel van de doelstelling informatie-ontwikkeling wordt in 2009 wederom meer geïntegreerde informatie gepubliceerd. Het **Sociaal Statistisch Bestand** (SSB) is voor de sociale en ruimtelijke statistieken het integratiekader en coördinatie-instrument. In de SSB-kern zijn de belangrijkste (sociaal)demografische en sociaaleconomische achtergrondkenmerken van de bevolking opgenomen. Om de statistische coördinatie te verbeteren wordt het gebruik van de SSB-kernvariabelen in steeds meer sociale en ruimtelijke statistieken voorgeschreven. Ook wordt verder invulling gegeven aan de informatie over loon en arbeidsduur in de SSB-kern. Daarnaast zal in 2009 de SSB-satelliet arbeidsmarkt verder worden vorm gegeven. De ontwikkeling van het SSB maakt het ook mogelijk om het kenmerk **opleidingsniveau** op

breder schaal aan demografische gebeurtenissen toe te voegen. Hierdoor kan informatie worden verkregen over het effect van opleiding op het krijgen van kinderen en bij het aangaan van een relatie.

Door de forse aanloopproblemen bij de invoering van de nieuwe loonaangifteketen onder de Wet administratieve lastenverlichting en vereenvoudiging in sociale verzekeringswetten (Walvis) kan de **SSB-kern** van 2006 pas eind 2009 worden opgeleverd. Dat geldt ook voor een groot deel van de definitieve gegevens op sociaaleconomisch terrein die niet in de SSB-kern zijn opgenomen. Daarom wordt in 2009 voor de belangrijkste variabelen uit de SSB-kern een voorlopige versie beschikbaar gesteld voor de verslagperiode 2006-2008. Ook de statistieken over aantallen banen en beloning van werknemers (de **Statistiek Werkgelegenheid en Lonen**) maken gebruik van de loonaangifteketen. In 2009 zal het gevolg van de vertraging nog zichtbaar zijn bij de statistieken die de structuurkenmerken van banen beschrijven en bij de statistiek Incidentele loonontwikkeling.

In 2009 komen bestanden beschikbaar uit het in 2008 gehouden 5-jaarlijkse **Onderzoek Gezinsvorming** (OG). In dit onderzoek wordt informatie verzameld over het verloop van de relatie- en gezinsvorming en de achtergronden daarvan. Uit het OG 2008 komt voor het eerst materiaal beschikbaar over latrelaties, stiefgezinnen en co-ouderschap. Op basis van microdata van de GBA worden de geboorteverwachtingen die

zijn uitgesproken door de OG respondenten in 2003, nader geanalyseerd.

Het **onderwijsnummer** wordt op steeds meer plaatsen in de onderwijswereld ingevoerd en de daarop gebaseerde bestanden kunnen daarom steeds meer als databron voor de statistiek dienen. Na de leerlingen- en geslaagdencijfers over het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie worden in 2009 de leerlingencijfers over het praktijkonderwijs op de onderwijsnummerbestanden gebaseerd. Het herontwerp van de StatLine-publicaties over standcijfers in het vo, mbo en ve om de mogelijkheden voor nieuwe output naar bijvoorbeeld leeftijd, herkomstgroepering en woongemeente te benutten, wordt in 2009 afgerond.

De statistiek over de deelname aan het **niet-bekostigd onderwijs** wordt gestaag verbeterd door de toenemende beschikbaarheid van registraties op dit terrein. Om de populatie deelnemers aan niet-bekostigd onderwijs af te bakenen worden in 2009 gegevens over de actuele onderwijsdeelname verkregen uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) aan de desbetreffende registraties gekoppeld. Daarnaast wordt de jaarlijkse statistiek over de deelname aan **post-initieel onderwijs** (leven lang leren) afgeleid uit de EBB-module actueel onderwijs.

In 2009 wordt in kader van de EBB en de LFS gerapporteerd over de resultaten van de in 2008 afgenomen speciale module over de **arbeidsmarktsituatie van migranten en hun directe nakomelingen**. Daarnaast worden de data verwerkt van de in 2009 opgenomen speciale module over de **overgang van school naar werk**.

In 2008 heeft waarneming plaats gevonden van de **structuurgegevens van vacatures** per ultimo van het derde kwartaal. In het eerste kwartaal van 2009 worden de uitkomsten voor deze statistiek gepubliceerd. In aanvulling op structuurgegevens die voorheen werden gepubliceerd, komt nu ook informatie beschikbaar over het deel van de vacatures dat bestemd is voor eigen personeel en het deel waarvoor ook buiten de onderneming wordt geworven. Medio 2009 zullen eerste uitkomsten beschikbaar komen over het aantal openstaande, het aantal vervulde en het aantal nieuwe vacatures naar de nieuwe SBI 2008.

De door het CBS te ontvangen informatie over **re-integratie-activiteiten door gemeenten** wordt op verzoek van het ministerie van SZW in 2009 uitgebreid met de re-integratieladder. Mogelijke wijzigingen in de wetgeving over de bijstand (het werkleerrecht) worden verdisconteerd in de **Bijstandsuitkeringenstatistiek**.

Op het terrein van de sociale zekerheid verzamelt en publiceert het CBS veel informatie voor derden (met name het ministerie van SZW en gemeenten). Een nauwere samenwerking met SZW en verdere situering in de SUWI-keten (Structuur Uitvoering Werk en Inkomen) heeft er toe geleid dat in 2009 het pakket aan reguliere producten uitgebreid wordt met **prestatie-indicatoren voor de SUWI-keten**.

Als gevolg van veranderde regelgeving is het inkomensbegrip hernieuwd afgebakend. In 2009 staat de implementatie op de rol van de nieuwe reeks (beginnend vanaf 2005) volgens de **nieuwe inkomensdefinitie**. Ook wordt de voorgaande reeks, welke voorziet in consistente inkomensgegevens voor de periode 2001-2007. Uiteindelijk doel is te voorzien in een consistente tijdreeks voor de periode 1995-2007.

Overeenkomstig een Europese verordening vindt in 2009 verdere waarneming plaats voor de **Europese statistiek van inkomens en levensomstandigheden** ("European Community Statistics on Income and Living Conditions", EU-SILC). De vereiste producten op basis van de gegevens uit 2008 worden eind 2009 aan Eurostat opgeleverd. Bovendien verschijnen ook in 2009 enige CBS-publicaties over de uitkomsten. In 2009 worden tevens de gegevens verzameld voor de speciale module over materiële deprivatie.

In het kader van de uitvoering van de **Wet Waardering Onroerende Zaken** (WOZ) moeten gemeenten in 2009 voor het eerst verplicht volgens een nieuw format aanleveren. Dit nieuwe format is ingesteld naar aanleiding van het "Amendement De Pater". Om de leveringen in het nieuwe format goed te kunnen verwerken wordt in 2009 een aanpassing en een test van de verwerkingsprogrammatuur verricht.

Er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe verordening op het gebied van **Toerisme-statistieken**. Een van de wijzigingen die wordt voorgesteld, betreft jaarlijkse schattingen van het aantal gasten en overnachtingen in kleine, tot op

heden niet door het CBS waargenomen accommodaties. In 2009 onderzoekt het CBS of het mogelijk is om op basis van beschikbare gegevens schattingen te maken van die aantallen zonder de enquêtedruk te verhogen.

Het bedrijfsleven

Met ingang van 2009 maakt de statistiek **'duurzame energie'** deel uit van het reguliere statistische programma. In het kader van de energiestatistiek vindt verder een haalbaarheidsonderzoek plaats om statistische informatie te kunnen verzamelen over kernenergie. Ook wordt onderzocht of er verdere uitsplitsingen van het energieverbruik naar economische sector en soort verbruik kunnen worden gemaakt.

Er wordt in 2009 minder uitgebreid schriftelijk gerapporteerd over de ontwikkeling van **het Nederlandse ondernemingsklimaat** ten opzichte van dat in andere landen. In de jaren 2006 t/m 2008 verscheen jaarlijks een themapublicatie over dit onderwerp met de titel 'Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers'. Deze publicatie kwam tot stand met financiële steun van het Ministerie van Economische Zaken. Samen met het ministerie is echter geconcludeerd dat het gebleken tempo van de ontwikkeling van het ondernemingsklimaat niet zo snel gaat dat dit een jaarlijkse uitgebreide publicatie rechtvaardigt. Het voornemen is om waar mogelijk de indicatoren via de CBS-website te publiceren en in 2009 van nieuwe cijfers te voorzien. Waarschijnlijk komen in 2009 korte edities uit over de ontwikkeling van het Nederlandse ondernemingsklimaat, één in het Nederlands en één in het Engels.

In 2009 wordt voor het eerst (verplichte) data aangeleverd aan Eurostat over belangen van het Nederlandse bedrijfsleven in landen buiten de EU (**Outward FATS**). Ook de belangen van het buitenlandse bedrijfsleven in Nederland (**Inward FATS**) worden voor het eerst (verplicht) aan Eurostat geleverd.

In het kader van **Structural Business Statistics (SBS)** vindt in 2009 een onderzoekplaats getiteld 'Acces to finance' naar externe financieringsmogelijkheden van bedrijven.

Het **Algemeen Bedrijvenregister (ABR)** wordt in 2009 zowel aangepast aan de wijzigingen in de bron Handelregister door de komst van het Nieuw Handelsregisters (NHR) als aan de nieuwe Europese verordening ten aanzien van bedrijvenregisters.

Voor de statistieken **Consumptief Krediet en Roodstand** worden in 2009 nieuwe kredietvormen (zoals hypotheccair krediet) toegevoegd, vinden aanpassingen plaats van de huidige definities aan de actualiteit van de markt en wordt het begrip roodstand verder onderverdeeld. Voor de statistiek **Spaarvormen** wordt onderzocht of in 2009 het banksparen als nieuwe vorm aan de statistiek kan worden toegevoegd.

De Statistiek **Beroep op de Kapitaalmarkt** wordt in 2008 uitgebreid met meer stroomgegevens en een verdere onderverdeling van de verschillende effecten op de Nederlandse Beurs. Dit leidt tot een breder scala aan onderwerpen waarover in 2009 gepubliceerd wordt.

Gegevens over de **inkomensverdeling** op nationaal en op regionaal niveau worden eerder gepubliceerd omdat het CBS in 2009 klaar is voor de integrale levering van inkomens- en bedrijfsgegevens door de Belastingdienst vanaf verslagjaar 2009.

De quartaire sector

Begin 2009 zal in het kader van de revisie van de **statistiek onderwijsuitgaven** een gereviseerde tijdreeks voor de periode 1995-2006 worden opgeleverd. Bij dit alles zal ook sprake zijn van een vernieuwde opzet van de StatLinetabellen, bijvoorbeeld een betere beschrijving van de onderwijs- en onderzoeksuitgaven van universitaire medische centra en universiteiten. Bij de nieuwe cijfers wordt voor het eerst de private (onderwijs)sector in kaart gebracht, zonder dat hiervoor enquêtes zijn gehouden.

In 2009 wordt in overleg met alle belanghebbenden, zoals BZK, de VNG en het IPO, aandacht besteed aan de verbetering van de huidige kwaliteit van de Iv3-brongegevens. Daarnaast ontwikkelt het CBS een publicatiebeleid dat er op is gericht te voldoen aan de interne en externe vraag naar

gegevens van **decentrale overheden** voor beleid en benchmarking. Hierbij wordt ook gedacht aan het on-line beschikbaar stellen van bestanden via het Centrum voor Beleidsstatistiek en het publiceren van individuele gegevens in samenwerking met de VNG en het IPO.

Eveneens in 2008 zijn met ingang van het verslagjaar 2006 vernieuwde **productiestatistieken** gepubliceerd over **zorginstellingen**, gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ). Als gegevensbronnen zijn hierbij gebruikt de databank met de jaardocumenten Maatschappelijke Verantwoording (MV) en de registratie van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). In 2009 worden daarnaast fiscale data en de Polisadministratie van het UWV als gegevensbronnen ingeschakeld. De resulterende StatLine-tabel over AWBZ/Zvw-gefinancierde zorginstellingen bevat zowel institutionele als functionele informatie.

De productie van de **ziekenhuisstatistieken** zal net als in 2008 extra tijd vergen door de teruglopende dekking en kwaliteit van de Landelijke Medische Registratie (LMR). Er moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat door deze kwaliteitsproblemen niet alle statistieken in 2009 vervaardigd kunnen worden.

Economie

In 2008 zijn, naast de al veel langer bestaande jaarsectorrekeningen, voor het eerst gegevens gepubliceerd over **sectorrekeningen op kwartaalbasis**. Het gaat om een volledig stelsel van rekeningen per institutionele sector, waarin het hele economische proces wordt beschreven. Omdat de dataset vooralsnog op experimentele basis wordt gepubliceerd, worden in 2009 verdere kwalitatieve verbeteringen doorgevoerd. Verder zal het detailniveau worden uitgebreid en de buitenlandrekening regionaal worden uitgesplitst (eurolanden, andere landen, Europese instellingen, etc.).

Het **conjunctuurbericht** wordt in 2009 verder ontwikkeld. In vervolg op de succesvolle conjunctuursklok en geïnspireerd door voorbeelden van effectieve visualisaties bij andere statistische websites komen er meer en afwisselender grafieken en animaties met toelichtende teksten. Verder wordt het onderscheid tussen nieuws en achtergrondinformatie versterkt, wordt waar nodig de scope van het conjunctuurbericht verbreed en verdiept, en wordt meer aandacht besteed aan internationale vergelijkingen.

Er komt een StatLine-tabel over de in 2008 gestarte maandelijks conjunctuurtest **detailhandel**.

De Statistiek Beroep op de Kapitaalmarkt wordt in 2008 uitgebreid met meer stroomgegevens en een verdere onderverdeling van de verschillende effecten op de Nederlandse Beurs

De historische **tijdreeksen** op de website van het CBS met betrekking tot het thema **Prijzen** worden geactualiseerd en beter op elkaar afgestemd. Daarnaast worden de prijzenpublicaties uitgebreid met absolute prijzen van **landbouw- en visproducten**. Daartoe wordt samengewerkt met het Landbouw Economisch Instituut en het Productschap voor Vis. Op basis hiervan en van de gegevens van internationale handel wordt in 2009 onderzocht of voor deze producten indexreeksen kunnen worden samengesteld voor de binnenlandse afzet, de import en de export. Het doel is om tot een volledig en samenhangend stelsel van producentenprijsinformatie over alle goederen te komen.

De basis van de **producentenprijsindexcijfers** wordt verlegd van 2000 naar 2005. De nieuwe reeks wordt gekoppeld aan de oude reeks, waardoor ook op artikelgroepniveau een doorlopende tijdreeks beschikbaar blijft. Hiermee wordt in een belangrijke gebruikersbehoefte voorzien.

Er worden nieuwe **dienstenprijsindices** berekend en gepubliceerd voor drie branches: Architecten, Data-processing en Overige informatiediensten. In totaal worden dan voor 25 branches dienstenprijsindices gepubliceerd, waarmee aan de huidige Europese verplichtingen krachtens de STS-verordening is voldaan

Er wordt een **stemmingsindicator voor het bedrijfsleven** ontwikkeld die niet enkel gebaseerd is op bedrijven in de industrie (zoals bij het huidige producentenvertrouwen), maar die ook de handel, horeca en zakelijke dienstverlening meeneemt.

Er komt een betere afstemming tussen de maandproductieindex en de maandomzetindex van de **industrie**, zodat de verschillen hiertussen kleiner worden en tevens beter uit te leggen zijn aan gebruikers.

De voor de consumentenprijsindex (CPI) benodigde prijsgegevens van supermarkten worden vrijwel volledig gebaseerd op **scannerdata**. De kwaliteit en de efficiency van het CPI-proces verbeteren hierdoor en de administratieve lastendruk voor bedrijven neemt af.

Regionale statistieken

In 2008 is een eerste opzet gemaakt voor de regionalisering van de arbeidsrekeningen. In 2009 zullen de **regionale arbeidsrekeningen** verder worden ontwikkeld, bijvoorbeeld het samenstellen van een tijdreeks en verdere regionalisering.

Tevens is in 2008 een proef gedaan met het gebruik van korte termijn informatie voor het samenstellen van de **voorlopige cijfers van de regionale rekeningen**. In 2009 zal het aantal bedrijven in deze proef worden uitgebreid. Verder zal onderzocht worden hoe deze aanpassing in de verwerkingssystemen voor de nader voorlopige en voorlopige ramingen kan worden ingebouwd.

Eind 2009 verschijnt een nieuwe editie van de elektronische publicatie **Gemeente Op Maat**. Op basis van het gebruikersonderzoek dat in de tweede helft van 2008 is uitgevoerd, worden mogelijk enkele wijzigingen in de publicatie doorgevoerd.

Het **Geografisch Basisregister** (GBR) bevat alle adressen in Nederland. Aan de adressen worden locatiegegevens als een buurtcode, een x- en y-coördinaat en een vierkantcode (500 meter $\times$ 500 meter) toegekend. Het GBR wordt gebruikt als bron voor statistieken ten behoeve van algemene uitkeringen (o.a. Gemeentefonds, Wet Werk en Bijstand), kerncijfers wijken en buurten en als statistisch ophoogkader bij steekproeftrekkingen.

In 2009 wordt door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), in opdracht van het ministerie van VROM, een vervolgmeting voor de **Monitor Nota Ruimte** verricht. In samenwerking met het PBL stelt het CBS een deel van deze gegevens samen.

Na afronding van het Bestand Bodemgebruik 2006 wordt in 2009 de afbakening van stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties geactualiseerd. Dit leidt tot een herziene indeling, die eind 2009 zal zijn afgerond. De vorige indeling dateert uit 1999 en de periode van 10 jaar is een natuurlijk moment voor een herziening. Daarnaast worden wijzigingen in de geo-metrie van o.a. gemeenten en buurten verwerkt en gepubliceerd als digitale geometrische bestanden.

BIJLAGE

OVERZICHT VAN DE OUTPUT IN 2009

Tabel C1a: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met jaarcijfers

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen				Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen					aantal tabellen			
Arbeid en sociale zekerheid					LSO naar diverse kenmerken	10			
AOW-aanspraken		1			Met/zonder startkwalificatie; kenmerken		1		
Arbeidsdeelname	1		1		Nationale verzuimstatistiek 2006 resp 2007		1	1	
Arbeidsomstandigheden	1	3			NEA: herkomst, duur, bedrijfsklassen; geslacht en leeftijd		2		
Baanvinders/-wisselaars, onbenut aanbod				1	Organisatiegraad van werknemers		4		
Banen van werknemers; per regio; per SBI		2			Ouderschapsverlof; gebruik en duur			1	
Bedrijfsongevallen; persoonskenmerken				1	Overwerken; achtergrondkenmerken		1		
Beroeps- en niet-beroepsbevolking		1			Personen met startkwalificatie; kenmerken		1		
Beroepsbevolking naar diverse criteria	3	5		1	Reïntegratietrajecten	1	1	1	1
Bijstandsfraude; aantallen en bedragen		1		1	Sociale uitsluiting				1
Chemische/biologische belasting op het werk				1	Stoppen met werken en VUT/prepensioen			1	
Deelname levensloop			2		Thuiswerkers en ZZP'ers		1		
Gebruik formele kinderopvang				1	Uitkeringen en Uitkeringsafhankelijkheid qua inkomen				2
Gebruik/behoefte ouderschapsverlof			1		Uitkeringsduren				1
Herinstroom WW en bijstand				1	Vacatures; diverse criteria		5		
Historie leden vakverenigingen			2		Werkduren en niet-werkduren				1
Hoofdbanen; regio, geslacht en leeftijd; woon- en werkregio			2		Werklozen; werkloosheidsduur			1	
Kinderopvang in huishouden			1		Werknemers; meer/minder willen werken		1		
Langdurig werklozen; kenmerken; regio			2		Werkstakingen		1		
Leiding geven		1			WW-uitkeringen; jaaroverzicht	1			
Loopbanen van personen zonder startkwalificatie				1					

Tabel C1a: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met jaarcijfers *vervolg*

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen				Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen					aantal tabellen			
Bedrijven					Sterfte naar diverse criteria				
Bedrijven naar diverse criteria			1	4	Verhuisde personen; regionaal		2	3	1
Financiën (grote) ondernemingen	2				Verhuizingen tussen gemeenten, 2008	1			
ICT financiële Sector 2008; bedrijfsgrootte; SBI-afdeling				2	Verweduwen; huwelijksduur		1		
ICT-gebruik 2008; bedrijfsgrootte; SBI-afdeling				3	Bouwen en wonen				
Investerings in vaste activa		2			Bewoonde woningen; huishoudens				1
Investerings: verwachte groei		1		1	Bouwbedrijven; arbeid en financiën		1		
Kerncijfers productie zonder trendbreuk			1		Bouwvergunningen	2			
R&D; financiering; uitgaven;					Gereedgekomen woningen: aandeel; doorlooptijd	2		2	
onderzoeken bij universiteiten	5				Hoofdbewoners; samenstelling huishoudens				1
Universiteiten; baten derde geldstroom	1				Waarde onroerende zaken		1		4
Vestigingen; economische activiteit			1		Woningbouw historie	1			1
Bevolking					Woningbouw per regio	2			2
Allochtonen: historie			1		Woningen; hoofdbewoner/huishouden				1
Allochtonen: partnerkeuze			1		Woningvoorraad per regio	1			1
Allochtonen: verblijfsduur op 1 januari				1	Woonuitgaven				1
Bevolking naar diverse criteria	5	1	12	8	Financiële en zakelijke diensten				
Echtscheiding; kenmerken partners				1	Bijzondere financiële instellingen			1	
Geboorte naar divers criteria	2		6		Dienstverlening: kerncijfers				1
Huishoudens naar diverse criteria	9		1	5	Dienstverlening: arbeid en financiën			1	
Huwen en huwelijken			3	4	Financiële instellingen: balans			1	
Immigratie en emigratie naar diverse criteria		4	1	1	Geld- en kapitaalmarktrekeningen				1
Levendgeborenen per generatie vrouwen			1		Institutionele beleggers; diverse criteria			6	
Nationaliteitswijzigingen; nationaliteit; soort regeling				2	Kredietinstellingen: balansgegevens; Structuurgegevens				2
Nederlanders; dubbele nationaliteit			1		Levensverzekeraars: financiële data; beleggingsopbrengsten				2
Niet-westerse derde generatie; 1 januari				1	Overheid: houderschap gevestigde schuld			1	
Overlevingskansen; leeftijd, geslacht			1		Pensioenfondsen: beleggingen opbrengsten				4
Overlevingstafels; geslacht en leeftijd			1		Schadeverzekeraars: diverse criteria				3
Personen in huishoudens				4	Speur- en ontwikkelingswerk: financiën		1		
Regionale kerncijfers 2009-2025			1		Verzekeraars: aantal				1
Regionale prognose huishoudens 2009-2025			1		VUT-fondsen: resultatenrekening, balans		1		

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			

Gezondheid en welzijn				
Ambulancediensten en CPA; expl,pers,cap,prod	2			
Apotheken: kerncijfers			1	
Arbo begeleiding; personeel en productie	2			
Bedrijfsongevallen		1		
Bevalling, lengte, gewicht, borstvoeding	1			
Doodsoorzaken; diverse criteria		3	1	2
Eenoudergezinnen				2
Fysiotherapeuten: exploitatie				1
Gebruik medische voorzieningen	1			
Gerapporteerde gezondheid en leefstijl	1			
Gezonde levensverwachting	1			
Gezondheidsgerelateerde R&D				1
GGD: personeel en exploitatie	1			
Griepvaccinaties; 16 jaar of ouder	1			
Huisartscontacten: aantal en soort; diagnoses	2			
Kerncijfers ziekenhuisopnamen	1			
Kinderopvang			1	
Lichaamsgewicht		1		
Medisch laboratoria; personeel; exploitatie	2			
Onverzekerden; diverse criteria		5		
Overgewicht bij kinderen van 2 tot 20 jr	1			
Overledenen in ziekenhuis	3	2	1	
Perinatale sterfte vanaf 22 weken			1	
Positieve beoordeling gezondheid		1		
Psychische belasting	1			
Roken			1	
Specifieke gezondheidsmetingen kinderen	1			
Sterfte			1	
Sterfte naar zwangerschapsduur			1	
Tabel GLV naar SES-kenmerken				1
Tandartsenpraktijken				1
Tienermoeders			1	
Trombosediensten; productie en patiënten				1
Verblijf justitiële jeugdinrichtingen				1

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			

Verloskundigen: exploitatie				1
Vrijwilligerswerk		1		
VSV totaalcijfer OCW	1			
Welzijnswerk en kinderopvang: personeel; exploitatie	2			
Zelfdoding; diverse kenmerken			1	
Ziekenhuisopnamen; diverse criteria	6	2		
Ziekenhuizen: personeel; capaciteit; exploitatie				3
Ziekteverzuim				1
Zorg met verblijf	5			
Zorg zonder verblijf				7
Zorgbedrijfsklassen: banen en bedrijven				1
Zorginstellingen; kerncijfers	1	1		
Zorgrekeningen		1		4

Handel en horeca

Verwachte groei investeringen		1		1
-------------------------------	--	---	--	---

Industrie en energie

Biobrandstoffen voor het wegverkeer				1
Delfstoffenwinning: arbeid en financiën		1		
Duurzame energie: productie; capaciteit; vermeden energie	2	3		1
Energie en water: arbeid en financiën		1		
Energie en waterleiding; alle bedrijven	1			
Energiebalans		1	1	
Historie delfstoffen, industrie; hoeveelheid				1
Industrie: arbeid en financiën				1
Investeringen in vaste activa		2	1	
Kolen- en kolenproducten; historie		1		1
Productiemiddelen elektriciteit			1	1
Sociale werkvoorziening: financiën; productie		1	1	
Verkopen industriële producten		1		
Voedings- en genotmiddelen: consumptie				1
Windenergie op land		1		3
Zonnestroomsystemen; markt	1	1		1

Tabel C1a: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met jaarcijfers *vervolg*

Onderwerp per thema		Kwartaal van verschijnen				Onderwerp per thema		Kwartaal van verschijnen																			
		Q1	Q2	Q3	Q4			Q1	Q2	Q3	Q4																
aantal tabellen						aantal tabellen																					
Inkomen en bestedingen						Hoveniersbedrijven: arbeid en financiën						1															
Bestedingen; huishoudenkenmerken						2		Landbouw: economische omvang voorlopig						1													
Bezit duurzame goederen						1		Landbouw: economische omvang, regio definitief						1													
Financiële problemen van huishoudens						1		Landbouwgewassen en -dieren; definitief						2													
Inkomen; huishoudens						17		Landbouwgewassen en -dieren; voorlopig						2													
Inkomen personen						13		Landbouwtelling; diverse criteria definitief3																			
Koopkrachtvergelijkingen						3		Landbouwtelling; diverse criteria voorlopig						3													
Nalatenschappen						4		Oogstraming akkerbouwgewassen						2		1											
Samenstelling vermogens van huishoudens						1		Oogstraming appels en peren						1													
Verkrijgers: alle overledenen						1		Oogstraming groenten								1											
Verkrijgers: successierecht						1		Oogstraming maïs						1													
Vermogensverdeling naar inkomenspositie						1		Rundveestapel						1													
								Varkensstapel						1		1											
								Zee- en kustvisserij								1											
								Zee- en kustvisserij; vloot en vangst						1													
Internationale handel						Macro-economie																					
Handel naar goederensoorten en landen						1		Afzetkanalen consumptief krediet								1											
Historie internationale handel						1		Arbeidsrekeningen								1											
In- en uitvoer; cijfersamenstelling						1		Banen van werknemers; baandynamiek								1											
In- en uitvoer; Geharmoniseerd Systeem						1		Bedrijfssparen								1											
In- en uitvoer; naar goederengroepen						1		Elektronische spaarvormen stand 31 dec.								1											
In- en uitvoer; registratie afdeling 1 t/m 21						22		Goederen en diensten; consumptie; investeringen; in-en uitvoer								4											
Internationale handel; kerncijfers						1		Groeirekeningen								1											
Internationale handel in diensten; jaarcijfers						1		Historie Nationale rekeningen								1											
Internationale handel in diensten; kerncijfers						1		Macro-economische gegevens								1											
Internationale handel in diensten; reisverkeer						1		Pensioenen								2		1									
Energie; in- en uitvoer en handelsbalans						3		Productie bouw naar type van activa								1											
Landbouw												Productie, verbruik, inkomensvorming						1									
Areaal appels en peren						1		Regionale rekeningen; economische groei; productiestructuur										2									
Areaal steenvruchten,kleinfruit en noten						1		Regionale rekeningen; huishoudens										1									
Beweiding melk- en kalfkoeien						1		(Sub) sectorspecifieke detailgegevens										1									
Dienstverlening landbouw: financiën						1		Rekeningenstelsel; financiële balansen; sectorgegevens										2									
Fruitteelt: oppervlakte fruitboomgaarden						1																					
Fruitteelt: productie appels en peren						1																					
Graslandgebruik						1																					
Groenteteelt; productie per groentesoort						1		1																			

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen				Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen				
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4	
	aantal tabellen					aantal tabellen				
Natuur en milieu					Niet-bekostigd onderwijs: kenmerken; soorten					2
Actieve stoffen in de landbouw	1				Onderwijsvolgend en startkwalificatie	1				
Bedrijfsafval per bedrijfstak	1				Open universiteit: studenten	1				
Emissies naar water			1	1	Post-initieel onderwijs, levenlang leren	1				
Emissies naar lucht	4	4	1		Primair onderwijs naar schoolgemeente	1				
Gemeentelijke afvalstoffen; hoeveelheden	1			1	Reguliere onderwijsinstellingen	1				
Kosten en financiering milieubeheer	1				Schooladvies en beroepsloopbaan	1				
Mestproductie; bedrijfstype; diercatagorie; transport; regio	2		2		Speciaal onderwijs: leerlingen	1				
Milieu-economische kerncijfers; NAMEA	1				Theologie en humanistiek	1				
Milieukosten: bedrijven; landbouw; verkeer; waterschappen	4	2	1		VO; studievoortgang	3				
Milieurekeningen: afval	1				Voortijdig schoolverlaten; diverse criteria	1		12		
Mineralen in de landbouw; sectorbalans; bodembalans	1	1	1		Wetenschappelijk onderwijs: promoties	1				
Opbrengst milieuheffing en belasting	1				WO: studievoortgang; studieduur geslaagden	2				
Overheid; alternatieve onkruidbeheersing	1				Overheid en politiek					
Particuliere afvalwaterzuivering: installaties	1				Aan-/verkopen; COFOG-functie	1				
Stikstof en fosfor in Nederland				1	Elektronische overheid	1				
Zuivering afvalwater	8	1		1	EMU-saldo en EMU-schuld; nationaal	1			1	
Zware metalen op landbouwgrond	1		1		Gemeenschappelijke regelingen; balansen per 31 dec.	1			1	
Onderwijs					Gemeentebegrotingen naar regio	1				
Basisonderwijs: leerlingen	1				Gemeenterekeningen	2		2		
Deelname onderwijs	1				Historie Europese Parlementsverkiezingen	1				
Diploma's	1				Integratie	1				
Educatie; deelnemers en geslaagden	1				Onderwijsinstellingen; financiën; kerncijfers; publieke sector	3				
Geslaagdenkenmerken naar woongemeente	1				Opbrengsten provinciale heffingen	1				
HBO en WO; geslaagden	2				Overheid; cultuur, sport en recreatie	1				
HBO; studievoortgang; studieduur geslaagden	2				Politieke participatie	1				
Historie onderwijs; deelname	1				Rijk; begrotingshoofdstukken en -fondsen; transacties	3				
HO: studenten naar verschillende criteria	2	4			Sector overheid; cofog-functie	3				
Leerlingenstroom vanaf 1995/'96	1				Waterschapsbelasting; opbrengsten	1				
Leerlingenkenmerken naar woongemeente	1									
MBO; deelnemers naar diverse crateria	8									

Tabel C1a: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met jaarcijfers *vervolg*

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Prijzen				
CPI; de gemiddelde verhoging woninghuur			1	
CPI; werknemersgezinnen (2000=100)	1			
Heffingen op energiedragers	1		1	
Tarieven waterleidingbedrijven	1			
Opslagdiensten; prijsind. 3e kw.2006=100				1
Veiligheid en recht				
Adopties en geadopteerde kinderen	4			
Afdoeningen			2	1
Asielverzoeken		1		
Bestuursrecht		2		
Bijzondere procedures in strafzaken	1			
Brandweer		1	3	
Civiele rechtspraak		1	1	
Echtscheidingsproc.; leeftijd partners		1		
Faillissementen		4		
Geregistreeerde criminaliteit			3	
HALT-jongeren				1
Historie rechtsbescherming	1			
In aanraking met politie				1
Misdrijven			3	
Onveiligheid/feitelijk slachtofferschap	1			
Onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap		1		
Penitentiare inrichtingen		2		
Politie en burgers	1			
Preventiemaatregelen	1			
Rechtspraak; kerncijfers			2	
Reguliere jeugdreclassering				1
Sancties opgelegd door de rechter			1	
Slachtofferhulp			2	1
Speerpunt Veiligheid				1
Stiefouderadopties naar leeftijd kind	1			
Uitgaven rechtsbescherming en veiligheid				1

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Veiligheidszorgrekeningen	1			
Verdachten naar diverse criteria			1	6
Voogdij en ondertoezichtstelling				1
(Voorlopige) voogdij en OTS				1
Verkeer en vervoer				
Binnenvaart per grensovergang			1	
Goederenoverslag per gemeente			1	
Goederenstromen in de binnenvaart			1	
Goederenvervoer			1	
Jaarkilometrage motorfietsen			1	
Jaarkilometrage personenauto's	1			
Luchtvaart; passagiersvervoer; vrachvervoer		2		
Luchtvloot	1			
Mobiliteit naar diverse criteria		11		
Motervoertuigen naar diverse criteria		3	2	
Park bromfietsen en motorfietsen		2		
Vluchten in het handelsverkeer		1		
Vrije tijd en cultuur				
Gasten: herkomst; logiesvorm		2		
Historie cultuur				1
ICT en media gebruik		1		
ICT gebruik: huishoudens; personen				2
Kunstzinnige Vorming: docenturen; provincie	2			
Maatschappelijke participatie			1	1
Milieugedrag van huishoudens	1			
Milieuhinder, -gedrag en -besef (pers.)	1			
Musea	4			
Participatie vrije tijd			1	1
Podiumkunsten	2			
Recreatiecentra en -instellingen		2		
Slaapplaatsen en overnachtingen		1	1	
Toerisme en recreatie; aanbod en bestedingen		2		

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Vakanties; diverse criteria		26	2	
Vakantiespreiding naar bestemming		1		
Verblijfsrecreatie; logiesvorm, prov.		1	1	
Historische reeksen				
Historie onderwijs: uitgaven				1
Historie overheidsfinanciën		1		
Nederland regionaal				
Gemeenten				1
Kerncijfers Provinciemonitor		1	4	1
Ondernemingsklimaat				
Ondernemingsklimaat; diverse criteria			23	
Totaal (811)	154	199	238	220

Tabel C1b: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met kwartaalcijfers

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Arbeid en sociale zekerheid				
AOW-uitkeringen naar regio	1	1	1	1
Arbeidsdeelname; 15 jaar of ouder	1	1	1	1
Arbeidsongeschiktheid; regionaal	1	1	1	1
Beroepsbevolking naar criteria	5	5	5	5
Bijstandsdebiteurenstatistiek	1	1	1	1
Geregistreerde werkloosheid; landsdeel	1	1	1	1
Ingeschrevenen centrum werk en inkomen	1	1	1	1
Kwartaalstatistiek ziekteverzuim	1	1	1	1
Vacatures naar criteria	5	5	5	5
Werklozen en Werkloosheidsduur				2
WW-uitkeringen; regionaal	1	1	1	1
Bedrijven				
Bedrijven; oprichtingen per kwartaal	1	1	1	1
Bouwen en wonen				
Bouw; omzetontwikkeling naar bedrijfsomvang	3	3	3	3
Bouwobjecten in voorbereiding	1	1	1	1
Bouwvergunning en woningen, kerncijfers	1	1	1	1
Productieve uren in de bouwnijverheid	1	1	1	1
Verandering in de woningvoorraad	1	1	1	1
Voorraad nog op te leveren woonruimten	1	1	1	2
Financiële en zakelijke diensten				
Computerbranche; omzetontwikkeling	1	1	1	1
Overige zakelijke dienstverlening	1	1	1	1
Uitzendbranche; kwartaalontwikkelingen	1	1	1	1
Handel en horeca				
Horeca; omzetontwikkeling	1	1	1	1
Motor- en autobranche; omzetontwikkeling	2	2	2	2
Inkomen en bestedingen				
Consumentenvertrouwen	3	3	3	3

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Industrie en energie				
Duurzame elektriciteit	1	1	1	2
Energiebalans; kerncijfers	2	1	1	1
Invoerprijs ketelkolen		1		1
Inkomen en bestedingen				
Consumentenvertrouwen	3	3	3	3
Internationale handel				
Energie; in- en uitvoer per drager en totaal	2	2	2	2
Handel naar goederen- en landengroep	1	1	1	1
Handel naar goederensoorten en landen	1	1	1	1
Handel volgens Geharmoniseerd Systeem	1	1	1	1
In- en uitvoer; registratie per afdeling	22	22	22	22
Indexcijfers van de in- en uitvoer	1	1	1	1
Internationale handel; goederen, diensten, reisverkeer	3	3	3	3
Macro-economie				
Arbeidsrekeningen; kwartaalcijfers	2	2	2	2
Banen van werknemers; kwartaalcijfers	2	2	2	2
Kwartaalrekeningen; mutaties	2	2	2	2
Kwartaalrekeningen; waarden	2	2	2	2
Kwartaalsectorrekening; financieel	1	1	1	1
Kwartaalsectorrekening; lopend	1	1	1	1
Overheid en politiek				
Financiële balansen decentrale overheden	1		1	2
Rijk; belastingopbrengst volgens ESR	1		1	2
Rijk; financiële positie ESR standen	1		1	2
Rijk; financiële positie ESR transacties	1		1	2
Prijzen				
Aardgas en elektriciteit, prijzen	1	1	1	1
Accountancy; prijsindexcijfer	1	1	1	1
Autolease; prijsindexcijfer	1	1	1	1

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Dienstenprijzen; index (2006 = 100)	3	2	2	2
Laden, lossen en overslag; prijsindex	1	1	1	1
Nieuwbouwwoningen; outputindex (2000=100)	1	1	1	1
Opslagdiensten; prijsindexcijfer	1	1	1	1
Prijzen HBO, petroleum en zware stookolie	1	1	1	1
Prijzen motorbrandstoffen	1	1	1	1
Productie-index gebouwen; niveau 2000	1	1	1	1
Reinigingsdiensten; prijsindexcijfer	1	1	1	1
Softwareconsultancy; prijsindexcijfer	1	1	1	1
Tarieven aardgas en elektriciteit	1	1	1	1
Veiligheid en recht				
Asielverzoeken				2
Schuldsaneringen	1	1	1	1
Verkeer en vervoer				
Kwartaalreeksen wegvervoer	1	1	1	1
Transportbedrijven, omzetontwikkelingen	1	1	1	1
Vervoer per pijpleiding	1	1	1	1
Zeevaart; reis- en ladinggegevens	1	1	1	1
Totaal (472)	117	112	115	128

Tabel C1c: Nieuwe of geactualiseerde StatLinetabellen met maandcijfers

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Arbeid en sociale zekerheid				
Algemene bijstand; aantal uitkeringen	3	3	3	3
Algemene bijstand; regionaal	3	3	3	3
AOW-uitkeringen	3	3	3	3
Arbeidsongeschiktheid; bedragen	3	3	3	3
Arbeidsongeschiktheid; in- en uitstroom	3	3	3	3
Arbeidsongeschiktheid; maandoverzicht	3	3	3	3
Cao-lonen; indexcijfers (2000=100)	3	3	3	3
Geregistreerde werkloosheid	3	3	3	3
Geregistreerde werkloosheid; tijdreeks	3	3	3	3
IOAW en IOAZ; regionaal	3	3	3	3
Sociale zekerheid; kerncijfers	3	3	3	3
Statistiek Anw	3	3	3	3
WW-uitkeringen; bedragen	3	3	3	3
WW-uitkeringen; in- en uitstroom	3	3	3	3
WW-uitkeringen; maandoverzicht	3	3	3	3
WW-uitkeringen; seizoengecorrigeerd	3	3	3	3
Werkloosheid en beroepsbevolking	3	3	3	3
Bevolking				
Bevolking per maand, kwartaal en jaar	3	3	3	3
Bevolking per maand; leeftijd, herkomst	3	3	3	3
Bevolkingsontwikkeling; regio per maand	3	3	3	3
Sterfte per week	6	6	6	6
Bouwen en wonen				
Bouw; toegevoegde waarde	3	3	3	3
Bouwvergunningen naar opdrachtgever	2	3	3	4
Bouwvergunningen; bouwkosten woningen	3	3	3	4
Bouwvergunningen; nieuwbouw soort gebouw	2	3	3	4
Bouwvergunningen; waarde naar provincie	2	3	3	4
Burgerlijke en utiliteitsbouw; kosten	3	3	3	3
Indexcijfers omzet bouw (2000=100)	3	3	3	3
Nieuwbouwwoningen	3	3	4	4
Voortgang gebouwen	3	3	3	3

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Gezondheid en welzijn				
Doodsoorzaken; maand en jaar overlijden	3	3	3	3
Handel en horeca				
Benzineserv.stations; omzetontwikkeling	3	3	3	3
Pers.autoimporteurs; omzetontwikkeling	3	3	3	3
Vierwekelijkse omzetcijfers supermarkten	3	4	5	2
Industrie en energie				
Aardgasbalans	4	3	3	2
Aardoliegrondstoffen; balans	3	3	3	3
Aardolieproducten; balans	3	3	3	3
Aardolieproducten; binnenlandse levering	3	3	3	3
Bestedingen; consumptie huishoudens	3	3	3	3
Delfstoffenwinning; omzetontwikkeling	3	3	3	3
Elektriciteitsbalans	3	3	3	3
Energie- en waterleidingbedrijven; omzet	3	3	3	3
Windenergie; per maand	3	2	4	3
Internationale handel				
Aardolie; aan- en afvoer naar land	3	3	3	3
Energie; in- en uitvoer per drager	4	3	3	2
Handel naar goederen- en landengroep	4	3	3	3
Handel naar landen volgens SITC-indeling	4	5	5	3
Handel volgens Geharmoniseerd Systeem	4	3	3	2
In- en uitvoer van energie; totaal	4	3	3	2
In- en uitvoer; waarde, prijs en volume	6	6	6	6
In-, uit- en wederuitvoer	5	4	5	3
Internationale handel; kerncijfers 6 wk	3	4	3	3
Internationale handel; kerncijfers 8 wk	4	2	4	3
Internationale handel; kerncijfers 8 wk	7	4	1	5
Ruilvoet van de buitenlandse handel	3	3	3	3
Samenstelling in- en uitvoercijfers	4	3	3	2

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Landbouw				
Melkaanvoer en zuivelproductie	3	3	3	3
Slachtingen	3	3	3	3
Macro-economie				
Aandelen obligaties; beroep kap.markt	3	3	3	3
Aandelen obligaties; openbare emissies	3	3	3	3
Aandelen; beurswaarde	3	3	3	3
Aandelen; kapitaalmarkt	3	3	3	3
Consumptief krediet	3	3	3	3
Dividend beursgenoteerde fondsen	3	3	3	3
Fondsen; kapitaalmarkt	3	3	3	3
Obligaties; kapitaalmarkt	3	3	3	3
Obligaties; nominale waarde	3	3	3	3
Roodstand op betaalrekeningen	3	3	3	3
Spaartegoeden	3	3	3	3
Prijzen				
Bestaande koopwoningen, prijsindex	3	3	3	3
CPI; alle huishoudens (2006=100)	3	3	3	3
CPI; onderliggende inflatie (2006 = 100)	3	3	3	3
Faillissementen en schuldsaneringen	3	3	3	3
Geharmoniseerde prijsindex (2005=100)	3	3	3	3
Historie inflatie	3	3	3	3
Inputindex nieuwbouwwoningen; (2000=100)	3	3	3	3
Producentenprijzen (2000=100) naar ProdCom	3	3	3	3
Producentenprijzen (2000=100) naar SBI'93	3	3	3	3
Wereldmarktprijzen per dag	3	3	3	3
Verkeer en vervoer				
indexcijfers verkeersintensiteit	3	3	3	3
Maandcijfers luchtvaart	3	3	3	3
Motorvoertuigen; verkopen	3	3	3	3
Vliegbewegingen kleine luchtvaart	3	3	3	3

Onderwerp per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal tabellen			
Vrije tijd en cultuur				
Aanbod accommodaties en slaappleatsen	3	4	2	2
Hotelgasten en overnachtingen; herkomst	3	4	2	2
Logiesaccommodaties	3	4	2	2
Verblijfsrecreatieve logiesaccommodaties	4	4	3	2
Verblijfsrecreatieve vormen per maand	3	4	2	2
Totaal (1124)	288	285	279	272

Tabel C2: Papieren en digitale publicaties

Publicatietitel per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal publicaties			
Arbeid en sociale zekerheid				
Armoedemonitor 2009	1			
Sociaaleconomische trends 2009	1	1	1	1
Bedrijven				
De Digitale economie 2009				1
Figures on the investment climate of the Netherlands 2009	1			
Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2009				1
Kennis en economie 2008		1		
MKB monitor				1
The digital economy;Statistical appendix and methodology 2009	1			
The digital economy 2008			1	
Bevolking				
Bevolkingstrends 2009	2	1		1
Demografische kerncijfers per gemeente 2009				1
Jaarrapport 2009 Landelijke Jeugdmonitor				1
Jeugdmonitor 2009 Kwartaalrapportage	1	1	1	1
Bouwen en wonen				
Land en water (magazine BDK)	3	3	2	3
Stedebouw en architectuur 2009	3	3	3	3
Financiële en zakelijke diensten				
Faillissementen: oorzaken en schulden in 2008	1			
Internationaliseringsmonitor 2009			1	
Monitor motor- en autobranche 2008	1	1	1	1
Monitor zakelijke diensten	1	1	1	1
Vastgoedbeleggingen institutionele beleggers				1
Vastgoedmarkt Schaalvergroting	1			

Publicatietitel per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal publicaties			
Gezondheid en welzijn				
Gezondheid en zorg in cijfers 2009				1
Handel en horeca				
Kwartaalbericht Detailhandel 2009	1	1	1	1
Monitor horeca	1	1	1	1
Industrie en energie				
Duurzame energie in Nederland 2008				1
Aardoliegrondstoffen en -producten per maand 2009	4	3	3	2
EnergieGids (bijdrage tijdschrift en website) 2009	1	1	2	1
Industriemonitor	1			
Productiemiddelen elektriciteit, jaarpublicatie 2008	1			
Landbouw				
Land- en tuinbouwcijfers 2008			1	
Macro-economie				
De Nederlandse economie 2008			1	
De Nederlandse groeirekeningen 2008 - Analyse multifactorproductiviteit				1
Milieurekeningen 2008				1
National accounts of the Netherlands 2008			1	
Nationale rekeningen 2008			1	
Regionale economische jaarcijfers 2008				1
Natuur en milieu				
Kwaliteitsrapportage Verspreidingsonderzoek 2008	1			
Landelijke natuurmeetnetten NEM 2008				
Kwaliteitsrapportage	1			
Methodenrapport verkeersemisssies - update 2007			1	
Mineralen in de landbouw 1990-2007*	1			
Watervogels in Nederland 2006-2007				1

Publicatietitel per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal publicaties			
Onderwijs				
Jaarboek onderwijs in cijfers 2010				1
OCW kerncijfers	1			
Veiligheid en recht				
Beveiliging totaal 2009				1
Brandweerstatistiek 2008	1			
Criminaliteit en rechtshandhaving 2007			1	
Rechtspraak in Nederland 2008				1
Veiligheidsmonitor Rijk 2009 - Landelijke rapportage		1		
Veiligheidsmonitor Rijk 2009 - Tabellenrapport		1		
Veiligheidszorgrekeningen		1		
Vrije tijd en cultuur				
Kunstzinnige vorming 2005 en 2007		1		
Religie aan het begin van de 21e eeuw	1			
Toerisme en recreatie in cijfers 2009				1
Toerisme in Nederland - het gebruik van logiesaccommodaties 2008			1	
Vakanties van Nederlanders 2008			1	
Conjunctuur				
Conjunctuurbericht 2009	1			

Publicatietitel per thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal publicaties			
Nederland regionaal				
Buurtkaart met cijfers 2007 - afgeronde versie	1			
Buurtkaart met cijfers 2008 - afgeronde versie	1			
Buurtkaart met cijfers 2008 - niet-afgeronde versie				1
Buurtkaart met cijfers 2009 - niet afgeronde versie				1
Gemeente op maat				1
Indeling in 12 provincies (1:400.000)	1			
Indeling in 12 provincies (1:800.000)	1			
Indeling in 129 EEG-gebieden (1:400.000)	1			
Indeling in 129 EEG-gebieden (1:800.000)	1			
Indeling in 40 corop gebieden (1:800.000)	1			
Indeling in 40 corop-gebieden (1:400.000)	1			
Indeling in stadsgewesten en stedelijke agglomeraties (1: 400.000)	1			
Totaal (125)	42	22	26	35

Tabel C3: Persberichten en digitale conjunctuurberichten in 2009

Thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal persberichten			
Arbeid en sociale zekerheid				
Werkgelegenheid	1	1	1	1
Vacatures	1	1	1	1
Werkloosheid	3	3	3	3
Bijstand en overige uitkeringen	1	1	1	1
Bevolking				
Bevolking	1	1	1	1
Demografische prognoses				1
Bouwen en wonen				
Voorraad gebouwen	1		1	
Financiële en zakelijke diensten				
Zakelijke dienstverlening	3	3	3	3
Gezondheid en welzijn				
Zorggebruik	1			
Kosten, financiering en werkgelegenheid		1		
Handel en horeca				
Horeca	1	1	1	1
Detailhandel	3	3	3	3
Industrie en energie				
Delfstoffenwinning				
Industrie	3	3	3	3
Investeringsen		1		1
Inkomen en bestedingen				
Bestedingen	3	3	3	3
Consumentenvertrouwen	3	3	3	3
Internationale handel				
In- en uitvoer van goederen	3	3	3	3

Thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal persberichten			
Macro-economie				
Economische groei en bestedingen	2	2	3	2
Sparen en lenen	2			
Overheid en politiek				
Overheidsfinanciën	2			
Prijzen				
Consumentenprijzen	3	3	3	3
Producentenprijzen	3	3	3	3
Veiligheid en recht				
Veiligheid	1			
Rechtsbescherming	1			
Vrije tijd en cultuur				
Tijdsbesteding en vrijetijdsbesteding				1
Totaal (153)	42	37	37	37

Tabel C4: Dataleveringen aan Eurostat in 2009

Onderwerp van de datalevering	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal dataleveringen			
Agricultural Structure - Production				1
Air Transport	9	10	9	9
Animal Production	5	8	5	6
Asylum Statistics	21	14	14	14
Causes of Death		1		
Balance of Payments - International Trade in Services, direct investments			2	
External Trade	9	9	9	9
Economic Accounts for Agriculture and Forestry (EAA/EAF)			2	0
Crop Production Statistics	3	6	3	10
Demographic Statistics at National Level		1	1	1
Demographic Statistics at Regional Level	1			
Education Statistics (handicap included).				1
Employment Data	3	3	3	3
Energy Statistics	24	18	22	23
European System of Accounts - Aggregates - Main Aggregates	25	10	12	10
European System of Accounts - Aggregates - Main Breakdowns			5	1
European System of Accounts - Government - COFOG				1
European System of Accounts - Government - Quarterly Debt	1	1	1	1
European System of Accounts - Financial - Financial Accounts			1	
European System of Accounts - Government Accounts	1		2	
European System of Accounts - G Quarterly Financial Accounts	1	1	1	1
European System of Accounts - Regional - Regional Accounts				3
European System of Accounts - Sector - Sector Accounts	1	1	1	2
European System of Accounts - Aggregates - Stocks			1	1
European System of Accounts - Short-Term Public Finance	2	2	2	2
European System of Accounts - Supply, Use and I/O Tables				5
European statistics about social protection.				5
Fishery Statistics		1	1	
Ornamental Plantations		1		
Fruit Tree Plantation Survey				1
Gross National Income			1	
Healthcare Non-Expenditure		5		
Healthcare Expenditure	1			
Harmonised Consumer Price Index	10	9	9	9
Information Society Statistics				2
Carriage of Goods by Inland Waterways	2	7	2	2
Job Vacancy Statistics	1	1	1	1
Labour Cost Data				1
Labour Cost Index	2	1	1	1
Labour Force Survey	1	1	1	1
Migration Statistics	10			
Maritime Transport	6	6	9	6
Purchasing Power Parities	1	1	4	0
Industrial Production.		1		
Rail Transport Statistics	1	4	2	1
Agricultural Accounts at Regional Level			1	1
Labour Market Statistics		2		
Carriage of Goods by Road	4	4	4	4
SBS - Development project on Business Demography				2
Structural Business Statistics - Annex 6 - Credit Institutions				7
Structural Business Statistics - Annex 4 - Construction		4		1
Structural Business Statistics - Development project on FATS				3
Structural Business Statistics - Annex 5 - Insurance services				6

Tabel C4: Dataleveringen aan Eurostat in 2009 *vervolg*

Onderwerp van de datalevering	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal dataleveringen			
Structural Business Statistics - Annex 2 - Manufacturing		8		1
Structural Business Statistics - Annex 7 - Pension Funds				4
Structural Business Statistics - Quality Reports				6
Structural Business Statistics - Steel		5		
Structural Business Statistics - Annex 1 - Services		3		1
Structural Business Statistics - Annex 3 - Trade		6		1
Earnings Data				1
Survey on Income and Living Conditions				8
Short Term Statistics on Construction	10	10	10	10
Short-term Statistics on Industry	18	18	18	18
Short Term Statistics	1	1	1	1
Short-term Statistics on Retail Trade	4	3	5	4
Short-term Statistics on Services	7	7	7	7
Tourism Statistics 4	7	4	4	
Unemployment Statistics	3		3	3
Urban audit statistics - Regional population and migrations	9			
Waste				1
Totaal (810)	201	201	180	228

Tabel C5: Microdatabestanden (voor extern onderzoek)

Onderwerp naar thema	Kwartaal van verschijnen				Onderwerp naar thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal bestanden					aantal bestanden			
REMOTE ACCESS EN ON SITE					Bedrijven				
Arbeid en sociale zekerheid					Algemeen Bedrijvenregister (ABR) 2006				
Algemene Nabestaanden Wet (ANW) 2009, 1e half jaar					1				
Algemeen Bedrijvenregister (ABR) 2007					1				
Algemene Nabestaanden Wet (ANW) 2008					Investeringen in materiële vaste activa 2006				
1					1				
Algemene Ouderdomswet (AOW) aanspraken, 2007					Productiestatistieken bedrijven 2006				
1					1				
Algemene Ouderdomswet (AOW) uitkeringen 2008					Research en Development 2007				
1					1				
Algemene Ouderdomswet (AOW) uitkeringen 2009, 1e half jaar					Statistiek financiën grote ondernemingen 2006				
1					1				
Arbeidsongeschiktheid (AO) 2009, 1e half jaar					Statistiek financiën kleine ondernemingen 2006				
1					1				
Arbeidsongeschiktheid (AO)2008					1				
Arbeidsongeschiktheid (NEA) 2007					1				
Bijstand Debiteuren Statistiek (BDS) 2009, 1e half jaar					1				
Bijstand Fraude Statistiek (BFS) 2009, 1e half jaar					1				
Bijstand Fraude Statistiek-Bijstand Debiteuren Statistiek 2008					1				
Idem, 1e half jaar 2009					1				
Bijstand Uitkeringen Statistiek (BUS) registraties 2008					1				
Idem, 1e half jaar 2009					1				
Bijstand Uitkeringen Statistiek (BUS) transacties 2008					1				
Idem, 1e half jaar 2009					1				
Enquête Beroepsbevolking (EBB) 2008					1				
Personen met uitkering (PMU) 2008, 4e kwartaal					1				
Personen met uitkering (PMU) 2009, 1e kwartaal					1				
Personen met uitkering (PMU) 2009, 2e kwartaal					1				
Statistiek Reïntegratie door Gemeenten (SRG) 2008					1				
Statistiek Werkgelegenheid en Lonen (SWL) 2006-2008					1				
Werkloosheidswet (WW) 2008					1				
Wet Inkomen uit Arbeid (WIA) 2008					1				
Wet Inkomen uit Arbeid (WIA) 2009, 1e half jaar					1				
Wet Sociale Werkplaatsen 2008					1				
Wet Sociale Werkplaatsen 2008, 1e half jaar					1				

Tabel C5: Microdatabestanden (voor extern onderzoek) *vervolg*

Onderwerp naar thema	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	aantal bestanden			
Onderwijs				
Hoger onderwijs (HO) 1986-2008		1		
MBO diploma en examengegevens 2006/2007			1	
MBO diploma en examengegevens 2007/2008, voorlopig			1	
MBO inschrijvingen 2007/2008			1	
MBO inschrijvingen 2008/2009, voorlopige uitkomsten			1	
Onderwijscohort 1989 aanvulling				1
Onderwijscohort 1993 aanvulling				1
Onderwijscohort 1999 aanvulling				1
Volwasseneducatie (VE) 2007/2008			1	
Volwasseneducatie (VE) 2008/2009, voorlopige uitkomsten			1	
Voortgezet Algemeen Volwassenonderwijs (VAVO) 2006/2007			1	
(VAVO) 2007/2008, voorlopig			1	
Voortgezetonderwijs (VO) 2007/2008, examens			1	
Voortgezetonderwijs (VO) inschrijvingen, 2007/2008			1	
Voortgezetonderwijs (VO) inschrijvingen, 2008/2009, voorlopig			1	
Prijzen				
Consumentenprijzen Voedingsmiddelen 2008		1		
Prodcom1993-2007			1	
Vrije tijd en cultuur				
Participatie-milieu (v/h POLS) 2007			1	
Permanent onderzoek leefsituatie (POLS) 2007		1		
EXTERNE LEVERINGEN				
Arbeid en sociale zekerheid				
CWI, bemiddeling en verwijzingen, 2007-2009				1
CWI, bemiddeling en verwijzingen, 2007-2009, 1e half jaar		1		
CWI, Inkomen, niet-werkende werkzoekenden, 2005-2009				1
CWI, niet-werkende werkzoekenden, 2005-2009, 1e half jaar		1		
UWV, Systeem Inkoop Reïntegratie (SIR-trajecten), 2009				1
Idem, 1e half jaar 2009		1		
WSA/DANS BESTANDEN				
Arbeid en sociale zekerheid				
Enquête Beroepsbevolking 2008				1
Inkomen en bestedingen				
Consumenten Conjunctuur Onderzoek 2008		1		
Inkomens Panel Onderzoek (IPO) 2007, definitieve uitkomsten				1
Vrije tijd en cultuur				
Gezondheid (v/h POLS) 2007		1		
Permanent onderzoek leefsituatie (POLS) 2007		1		
Totaal (76)	8	21	23	24

Tabel C6: Onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties

Publicatietitel	Kwartaal van verschijnen				Publicatietitel	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4		Q1	Q2	Q3	Q4
aantal publicaties					aantal publicaties				
Consistent imputeren	1				Automatisch gaafmaken				1
Kwantificeren en corrigeren van methodenbreuken	1				Data quality and redesign SBS				1
Redesign of the SBS questionnaires and response burden	1				Evaluatie van softwaretools imputatie				1
Schatters voor registerdata	1				Kwaliteitsindicatoren				1
Duurmodellen		1			Meten van productie en productiviteit in de dienstensector				1
Effecten van mixed-mode waarneming voor het gaafmaken		1			Nieuwe toepassingsmogelijkheden voor visualisatietechnieken				1
Gebruik tijdreeksanalyse voor maandcijfers op basis van btw-gegevens		1			Outputarchitectuur				1
Inzetten van meerdere registers		1							
Koppelen van bronnen		1			Totaal (32)	4	6	10	12
Omgaan met classificatieveranderingen		1							
Internationale vergelijking snelle groeiers			1						
Bijsturen ketenprocessen			1						
Blok- vs persoonsgerichte proxy vraagstelling			1						
Codeerproblemen op het CBS			1						
Effecten van uitbijters in registers			1						
Gebruik audittrailgegevens			1						
Generieke macro-gaafmaakmethodiek			1						
Kleinedomeinschatters			1						
Uniforme CBS-methode seizoencorrectie			1						
XBRL-GL en classificaties			1						
Automatic data editing (Hoofdstuk in Agriculture Survey Methods)				1					
Statistical data editing (Hoofdstuk in Handbook on Statistics Vol. 29)				1					
Statistical software (Hoofdstuk in Handbook on Statistics Vol. 29)				1					
Uitgebreide versie handboek Methodenbreuken				1					
Anlysemethoden				1					

D BIJLAGE

BEGROTING 2009

Winst en verliesrekening

Tabel D1 geeft het budget voor 2009. Dit budget is opgesteld op basis van de door de divisies ingediende budgetten. Het budget is, zoals gebruikelijk, exclusief reorganisatiekosten en de ontwikkelingskosten van het programma 'vernieuwing' (Masterplan). Deze kosten lopen via de balans.

Resultaat 2009

Het totaalresultaat bedraagt € 1,2 miljoen positief. In het Meerjarenbeeld is nog uitgegaan van een resultaat van € 1,7 miljoen negatief.

Het budget 2009 wordt sterk beïnvloed door een aantal niet-structurele activiteiten, zoals herhuisvesting (deze worden gecompenseerd door EZ), nieuwe plannen (verdere ontwikkeling website en Blaise NG) en de implementatie- en beheerkosten van het vernieuwingsprogramma (Masterplan).

Toelichting Winst en verliesrekening

Netto omzet Ministerie Economische Zaken

Onder de EZ omzet zijn de in 2009 te ontvangen gelden ten behoeve van de uitvoering van het werkprogramma opgeno-

men. De vergoeding ICT-intensivering betreft de aflossing van de vordering welke het CBS op EZ heeft in het kader van de reorganisatie 2004. De aflossing vindt plaats in 7 jaarlijkse termijnen van 3 miljoen euro gerelateerd aan het Masterplan. Eind 2009 resteert een bedrag van 6 miljoen euro. De looncompensatie betreft een inschatting van impact van de CAO-onderhandelingen.

Omzet derden

Hieronder vallen werk-voor-derden projecten, projecten Eurostat, shared –service projecten en de opbrengsten gerelateerd aan de handavingsorganisatie.

Tabel D1: Winst en verliesrekening

	Budget 2009	Prognose 2008	Buget 2008	Realisatie 2007
Bedragen in duizenden euro's				
Omzet	187.691	179.203	176.635	172.941
Omzet derden	18.113	18.685	13.881	16.044
TOTAAL BEDRIJFSOPBRENGSTEN	205.804	197.888	190.516	188.985
Personele lasten	145.091	140.997	135.268	140.966
Extern personeel	15.118	15.969	14.988	18.304
Huisvesting	15.457	17.264	15.880	15.302
Bureaunkosten	5.731	5.793	6.378	5.824
Automatiseringskosten	3.884	3.520	3.595	4.254
Totaal reis- en verblijfskosten	3.191	3.161	3.227	2.823
Totaal advieskosten	3.255	3.024	3.223	3.347
Overige bedrijfslasten	3.288	3.746	3.285	583
Afschrijvingen	10.074	5.830	5.879	3.645
BEDRIJFSLASTEN	205.089	199.304	191.723	195.048
Rentebaten	500	2.500	2.000	3.309
Bijzondere lasten	0			
TOTAAL RESULTAAT	1.215	1.084	793	-2.754

Personele lasten

Deze zijn gebaseerd op middelloonsom 2008 met daar bovenop een opslag van 4,4% in verband met de CAO-loonstijging 2009 (3,4%) en rekening houdend met een periodiek per 1 maart (1%). Daarnaast is rekening gehouden met een bezetting van 2.181 VTE. In deze be-groting is, met uitzondering van één divisie, geen rekening gehouden met vactureruimte.

Extern personeel

De belangrijkste posten hieronder zijn het inhuren van externen ten behoeve van werk voor derden en shared service projecten en de kosten voor inhuur van externe ICT-capaciteit. Inhuur van externe ICT-capaciteit heeft voornamelijk

Tabel D2: Netto omzet Ministerie Economische Zaken

	Budget 2009
Bedragen in duizenden euro's	
Ontwerpbegroting 2009	184.065
Vergoeding ICT Intensivering	-3.000
Vergoeding REO 1999-2000	-774
Looncompensatie	4.500
Bijdrage herhuisvesting	2.600
Overige	300
TOTAAL OPBRENGST EZ	187.691

betrekking op structurele inhuur ad. € 1,5 miljoen en inhuur voor de ontwikkeling en hosting van websites ad. € 0,7 miljoen. Daar-naast is nog € 0,2 voor tijdelijk hogere beheerskosten als gevolg van de implementatie van de Masterplanprojecten gereserveerd en € 0,7 miljoen voor de ontwikkeling voor de modernisering van Blaise. Voor de implementatie HECS+ is € 1,0 miljoen opgenomen.

Huisvesting

In deze kosten is rekening gehouden met de nieuwbouwlocatie te Heerlen.

Automatiseringskosten

Deze kosten nemen toe vanwege de investeringen in het Masterplan. Dit geldt met name voor de licentiekosten.

Overige materiële kosten

Deze kosten liggen in lijn met de geprognosticeerde kosten over 2008.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingen nemen in 2009 substantieel toe als gevolg van de investeringen in het nieuwe kantoor in Den Haag in 2008 en de investeringen in het nieuwe kantoor in Heerlen (medio 2009).

Rente

De rentebaten dalen in verband met de investering in de nieuwe huisvesting te Heerlen, waardoor de liquiditeit van het CBS per saldo afneemt.

PRESTATIE-INDICATOREN

Bijlage E: Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator	Omschrijving	Streefwaarde 2009
1a Realisatie publicatiekalender - persberichten	Percentage op de geplande datum gepubliceerde persberichten.	90% van de geplande persberichten moet op de geplande publicatiedatum zijn gehaald.
1b Realisatie publicatiekalender verplichte EU-leveringen	Percentage op de geplande datum gerealiseerde leveringen aan Eurostat.	90% van de dataleveringen aan Eurostat heeft op de geplande datum plaatsgevonden.
2 Aantal formele correcties op publicaties	Aantal persberichten dat met een (nieuw) persbericht wordt gecorrigeerd.	Maximaal 3 persberichten per jaar.
3.1 Afwijking voorlopige en definitieve cijfers - economische groei	Het aantal keer dat de definitieve kwartaalcijfers voor de economische groei van een jaar meer dan 0,75 procentpunt afwijken van de flash-ramingen voor de kwartalen van dat jaar.	Voor minimaal drie kwartalen van een jaar moet de afwijking kleiner zijn dan 0,75 procentpunt.
3.2 Afwijking voorlopige en definitieve cijfers - internationale handel	Het aantal afwijkingen van meer dan 4% tussen de voorlopige en definitieve cijfers van de onderdelen van de 6-wekenversie van de maandcijfers van de internationale handel.	Over het jaar 2009 moet minimaal 80% van de verschillen (dus minimaal 39 van de 48 resultaten) minder dan 4% bedragen.
3.3 Afwijking voorlopige en definitieve cijfers - bevolkingsgroei	Deelindicator jaarcijfer: de absolute afwijking van de som van de voorlopige maandcijfers van de bevolkingsgroei met het definitieve jaarcijfer. Deelindicator maandcijfers: het aantal keren dat de definitieve cijfers van de bevolkingsgroei voor de maanden van het voorafgaande kalenderjaar meer dan 4 duizend afwijken van de voorlopige cijfers.	Gecumuleerd over de twaalf maanden mag de afwijking niet groter zijn dan 16 duizend. Voor minimaal acht van de twaalf maanden moet de afwijking van het maandcijfer kleiner zijn dan 4 duizend.
4 Reductie enquêtedruk	Uitkomst van de jaarlijkse administratieve lasten zoals gemeten door de 'enquête-drukmeter' (EDM).	De administratieve last door enquêtedruk voor het bedrijfsleven mag in 2009 maximaal € 19,7 miljoen bedragen.

OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

Tabel F1: Lijst van gebruikte afkortingen

Afkorting	betekenis
ABR	Algemeen Bedrijven Register
ACN	Adressen Coördinatiebestand Nederland
AES	Adult Education Survey
AMvRB	Algemene Maatregel van Rijks Bestuur
ANW	Algemene Nabestaanden Wet
AOW	Algemene Ouderdomswet
AVO	Aanvullend Voorzieningen Onderzoek
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BDS	Bijstands Debiteuren Statistiek
BBP	Bruto Binnenlands Product
BES	Divisie Bedrijfseconomische Statistieken (organisatieonderdeel CBS)
BES-eilanden	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BFS	Bijstands Fraude Statistiek
BIK	Bedrijfsindeling Kamers van Koophandel
BISNIS	Bedrijfsinformatiesysteem nieuwe stijl
BIV	Bouwobjecten In Voorbereiding
BRP	Basisregistratie Percelen
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde (omzetbelasting)

Afkorting	betekenis
BUS	Bijstands Uitkeringen Statistiek
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAKZmV	Centraal Administratie Kantoor Bijzondere Zorgkosten (zorg met Verblijf)
CAKZzV	Centraal Administratie Kantoor Bijzondere Zorgkosten (zorg zonder Verblijf)
CBS (NL)	Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland)
CBS NA	Centraal Bureau voor de Statistiek voor de Nederlandse Antillen
CCO	Consumenten Conjunctuur Onderzoek
CCS	Centrale Commissie voor de Statistiek
CDH	Careers of Doctoral Holders
CEIES	European Advisory Committee on Statistical Information in the Economic and Social Spheres
CENEX	Center and Network of Excellence
CFI	Centrale Financiën Instellingen
CIP	Concern Informatiemanagement Politie
Cito	Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling
COFOG	Classification of functional expenditure of government
COROP	Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma

Afkorting	betekenis
CPA	Statistical Classification of Products by Activity
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindex
CRM	Customer Relations Management
CvB	Centrum voor Beleidsstatistiek (organisatieonderdeel CBS)
CvP	Centrum voor Personeelsvoorziening (organisatieonderdeel CBS)
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
DANS	Data Archiving and Network Services
DBC	Diagnose Behandel Combinatie
DMK	Divisie Methodologie en Kwaliteit (organisatieonderdeel CBS)
DNB	De Nederlandsche Bank
DG	Directeur-generaal
DSC / MSC	Data Service Centrum / Metadata Service Centrum
EAA/EAF	Economic Accounts for Agriculture and Forestry
EBB	Enquête BeroepsBevolking
ECB	Europese Centrale Bank
ECHIS	European Core Health Interview Survey
ECOFIN	Economische en Financiële Raad (van de EU)
EDIMBUS	Edit and Imputation of Business Surveys
EFC	Economic and Financial Committee (van de EU)
EFQM	European Foundation for Quality Management
EGR	Euro Groups Register (project van Eurostat)
EGS	Elektronisch Gestandaardiseerde Statistiekuitvraag
EIB	Economisch Instituut Bouwnijverheid
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESA	Amendment of the European System of National and Regional Accounts
ESAC	European Statistical Advisory Committee
ESB	Economisch Statistisch Bestand
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESER	Europees Stelsel van Economische Rekeningen
ESGAB	European Statistical Governance Advisory Board
ESR	Europees Systeem van Rekeningen
ESS	Europees Statistisch Systeem
ESSPROS	European System of Integrated Social Protection Statistics
ESTP	Europese Statistische Training Programma

Afkorting	betekenis
EU	Europese Unie
EU-SILC	EU-Statistics on Income and Living Conditions
EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
Eurostat	Europees Bureau voor de Statistiek
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FATS	Foreign Affiliate Trade Statistics
FSS	Farm Structure Survey
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GB0	Gemeenschappelijke Beheer Organisatie
GBR	Geografisch Basis Register
GGD	Gemeentelijke (gewestelijke / gemeenschappelijke) gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GLV	Gezonde Levensverwachting
GPG	Gender Pay Gap
GPS	Gecoördineerde Populatieschatting
GSB	Gezondheids Statistisch Bestand
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
HALT	Het ALternatief; samenwerking van gemeenten, politie en justitie gericht op jongeren
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HICP	geharmoniseerde prijsindex (Harmonised Index of Consumer Prices)
HLAB	High Level Advisory Board
HO	Hoger Onderwijs
HPI	Huizenprijsindex
HRM	Human Resources Management
IOAW	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
I&R	Identificatie en Registratie
ICT	Informatie- en CommunicatieTechnologie
IIS	Inkomens Informatie Systeem
INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in Europe
IPMA	International Project Management Association

Tabel F1: Lijst van gebruikte afkortingen *vervolg*

Afkorting	betekenis
IPO	Interprovinciaal Overleg
IPO	Inkomens Panel Onderzoek
ISIC	International Standard Industrial Classification of all economic activities
IT	Informatie Technologie
ITIL	Information Technology Infrastructure Library
ITS	Directie Informatietechnologie en Services (organisatieonderdeel CBS)
Iv3	Informatie Voor Derden (Ministeriële regeling die voorschrijft welke financiële informatie provincies en gemeenten moeten aanleveren aan derden)
KREG	Kwaliteit Raming Economische Groei
KS	Korte termijn Statistieken
KWB	Kerncijfers Wijken en Buurten
LFS	Labour Force Survey
LINH	Landelijk Informatie Netwerk Huisartsen
LMP	Labour Market Policy database
LMR	Landelijke Medische Registratie
LOUIS	Lgistic Uitzend en InvoerSysteem
LSO	Leefsituatie Onderzoek
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MEETS	Modernization of European Enterprise and Trade Statistics
MESS	An Advanced Multi-Disciplinary Facility for Measurement and Experimentation in the Social Sciences
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKB-Nederland	Brance-organisatie voor het midden en kleinbedrijf
MON	Mobiliteitsonderzoek Nederland
MSP	Divisie Macro-economische Statistieken en Publicaties (organisatieonderdeel CBS)
MV	Maatschappelijke Verantwoording
NACE	Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne
NAMEA	National Accounting Matrix including Environmental Accounts
NAMWA	National Accounting Matrix including Water Accounts
NCM	Net Standard Cost Model

Afkorting	betekenis
NETSPAR	Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement
NHR	Nieuwe Handelsregister
NICIS	Netherlands Institute for City Innovation Studies
NR	Nationale Rekeningen
NTP	Nederlands Taxonomie Project
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OG	Onderzoek Gezinsvorming
OTB	Onderzoeksinstituut van de Technische Universiteit Delft
OTP	Overheids Transactie Poort
OTS	Ondertoezichtstelling
P&C	Planning & Control
PBK	Prijsindex Bestaande Koopwoningen
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PG	Partnership Group
PGP	Programma ontwikkeling Generieke Procesdiensten
PMU	Personen met een uitkering
POLS	Permanent Onderzoek Leefsituatie
PRODCOM	Products of the European Community
PS	Productie Statistieken
R&D	Research and Development
REO	Reorganisatie
RIO	Regionaal Inkomensonderzoek
RIVM	Rijksintituut voor Volksgezondheid en Milieu
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
RKN	Regionale Kerncijfers Nederland
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
SBI	Standaard BedrijfsIndeling
SBS	Structural Business Statistics
SBV	Satistisch Bestand Vastgoed
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SES	Sociaal economische status

Afkorting	betekenis
SESAME	System of Economic and Social Accounting Matrices
SFB	Sociaal flankerend beleid
SFO	Statistiek Financiën van Ondernemingen
SIER	Speerpunt Internationale Economische Relaties
SHN	Slachtofferhulp Nederland
SITC	Standard International Trade Classification
SKON	Stichting Kiezersonderzoek Nederland
SNA	System of National Accounts
SPC	Statistisch Programma Comité
SRG	Statistiek Reïntegratie door Gemeenten
SRS	Divisie Sociale en Ruimtelijke Statistieken (organisatieonderdeel CBS)
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
STS	Short Term Statistics
SUWI	Structuur Uitvoering Werk en Inkomen
SVB	Sociale Verzekeringbank
SWL	Statistiek Werkgelegenheid en Lonen
SYSWOV	Systeem Woningvoorraad
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TAPAS	Technical Action Plan Agricultural Statistics
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNSD	United Nations Statistics Division
UPO	Uniform Pensioen Overzicht
USST(-2)	Ougrading the Statistical System of Turkey
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VBTB	Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording
VIR	Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst
VMR	Veligheidsmonitor Rijk
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Grootste ondernemingsorganisatie van Nederland
VO	Voortgezet Onderwijs
VR0M	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
VSV	Voortijdige schoolverlaters
vte	voltijdsequivalent
VUT	Vervroegde uittreding
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Afkorting	betekenis
VZR	Veiligheidszorgrekeningen
WALVIS	Wet Administratieve Lastenverlichting en Vereenvoudiging In Sociale verzekeringswetten
WIA	Wet Inkomen uit Arbeid
WIK	Woningwaarde Index Kadaster
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
WoON	Woononderzoek Nederland
WOZ	wet Waardering Onroerende Zaken
WSA	Wetenschappelijk Statistisch Agentschap
WW	Werkloosheidswet
XBRL	eXtensible Business Reporting Language
XML	eXtended Mark-up Language
ZBO	Zelfstandig Bestuurs Orgaan
ZSB	Zorg Statistisch Bestand
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel

colofon

Uitgave:
Centraal Bureau voor de Statistiek, 2009

Vormgeving:
Jan van Halm, Amsterdam

Druk:
OBT bv, Den Haag

Dit jaarplan is het eerste dat is gebaseerd op
het in 2007 door de Centrale Commissie voor
de Statistiek (CCS) vastgestelde strategisch
meerjaren programma 2009-2013

